...ы ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД УНЭН

...СС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 71 (11057) | 1966 оной мартын 26, суббото | Сэн 2 мүнгэн

Ажалай баатарнуудта алдар соло!

МАЛ АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛДЭ СОЦИАЛИС АЖАЛАЙ ГЕРОЙН НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОГДОБО

Мал ажал хүгжөөхэ, мяха, һү, үндэгэ, ноохо ба бусад продукци ехээр абаха, бэлэдхэхэ хэрэгтэ амжалта туйлаһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1966 оной мартын 22-ой Указаар иимэ хүнүүдтэ Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгоод, Ленинэй орден, «Балта ба Хадуур» гэжэ алтан медаль барюулха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

Ванкеев Жамсо Бальжинимаевичта — Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Цыремпилова Гомбоцырен Гончиковнада — Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой ахалагша хонишон.

Цыремпилова Шалсама Ламажаповнада — Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон.

(ТАСС).

...РАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): Социалис Ажалай Геройнууд Гомбоцырен Гончиковна Цыремпилова, Жамсо Бальжинимаевич ...в, Шалсама Ламажаповна Цыремпилова.

НЮТАГАЙ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Эхэ оронойнмнай зүүн районуудай үйлэдбэрилгын хүсэнүүд табан жэлэй туршада горитой ехээр хүгжөөгдэхэ. Гидроэлектростанцинуудые бариха гол мүрэнүүд болон түлишын нөөсэнүүдээр, ондоошье ехэ арга боломжонуудаар баян эдэ районуудта промышленна шэнэ шэнэ һалбари байгуулагдаха, олон предприяти урган боложо. Тиихэтэй хамта хүдэлмэришэдэй тоо олошорхо, тэдэнэй эрилтэ улам дээшэлхэ ушартай. Ажалшадай ургажа байгаа эрилтые дүүрэн һайнаар хангахын тула хүнгэн, нютагай болон эдеэ хоолой промышленность хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ тон шухала. «Культурно-ажаһуудалай, ажахын хэрэглэлэй эрхим шанартай эд бараа үйлэдбэридэ хэрэглэгдэхэ зүйлнүүдые бүхы союзна республиканууд дахи нютагай промышленностиин предприятинууд бүри олоор бүтээн гаргадаг болохо. Уралан бүтээдэг олзоборилгонуудые хүгжөөхэ» гэжэ Директивэнүүдэй проект дотор сэхэ заагдаһай.

Партиин табиһан энэ зорилгые бодото дээрэнь бэелүүлхэ арга боломжо манай республика дотор яһала бии. Эхэ ороной зүүн районуудай тоодо ороосодог Буряад нютаг байгаалиин баялигуудаар, ашагта малтамалнуудаар, арад зоной хэрэглэмжэ хангаха эд бараа бүтээлгэдэ хэрэглэгдэхэ түүхэй эд болон ондоошье зүйлнүүдээр айхабтар баян. Тэдэниие арад зоной ашада туһада зорюулха талаар шэнэ табан жэлэй хугасаада горитой алхам хэгдэхэ.

Ноохон бүд, гутал, дотор, гадар трикотаж, мүн оёмол хубсаһан, эдеэ хоолой олон зүйлнүүд, гэрэй хэрэгсэлнүүд, хямда сэнтэй барилгын материал гэхэ мэтэ ажалшадай хэрэглэмжэ хангаха олон продукци мүнөөшье республикымнай предприятинуудта бүтээгдэнэ. Ганса энэ жэлдэ нютагай Соведүүдэй мэдэлэй предприятинууд 48 миллион үлүүтэй түхэригэй элдэб эд бараа болон зүйлнүүдые бүтээн гаргаха гү, али нёдондонойхиһоо 1,3 дахин ехэ продукци үйлэдбэрилэн бүтээхэ түсэбтэй.

Партиин Директивэнүүдэй проектын зүбшэн хэлсэжэ байһан энэ үедэ арадай ажахын ехэ һалбари болохо нютагай промышленностиие хүгжөөхэ тушаа олон һанамжа, дурадхал оруулагдаа, өөһэдынгөө арга боломжые элирүүлэн хэрэглэхэ харгы зам заагдаа, ойрын жэлнүүдтэ бэелүүлэгдэхэ зорилго тодорхойлогдоо. Шэнэ табан жэлэй туршада республика доторнай хэдэн томо предприяти баригдахань. Жэл соо 6—8 миллион гадар хубсаһа оёхо фабрика 1967 ондо баригдажа эхилхэ. 3,0 миллион паар модельнэ гутал оёхо гуталай томо комбинат, 12 мянган тонно продукци бүтээхэ хүсэ шадалтай кондитерскэ фабрика, оёдолой фабрика, ажаһуудалай эрилтэ хангаха хэдэн комбинат, силикатна болон улаан хирпиисэ гаргаха заводууд бодхоогдохоор хараалагдана. Республикын хүдөө ажахын гол һалбари болохо мал ажалһаа ехэ хэмжээнэй түүхэй эд абтадаг. Манай ороной томо предприятинуудай нэгэн—мяха-консервнэ комбинат жэлдээ 1 миллион малай арһа үгэнэ. Иимэ ехэ түүхэй эд ондоо тээшээ абаашагдажа байһаар. Арһа элдэхэ, болбосоруулха арһанай завод барижа, тэрээгээр гутал, дулаан арһан хубсаһа оёхо предприятинуудые хангабал таарамжатай байхань тодорууулагдаа. Шэнэ предприятинуудые барихатай хамта бии байһан фабрика, заводууд шэнэдхэн байгуулагдаха. Нютагай түлишын, эдеэ хоолой промышленностиин, барилгын материалнуудай управлениин предприятинуудай хүсэ шадал нилээд үргэдхэгдэхэ.

Байгша оной эхиндэ эмхидхэгдэһэн нютагай промышленностиин мэдэлэй предприятинууд—Улаан-Үдын, Галуута-Нуурай оёдолой фабриканууд, Сүхын арһанай завод, Хяагтын ээрэлгэ-трикотажна фабрика, валенка дарадаг Улаан-Үдын фабрика метал зүйлнүүдые, тэрэ тоодо, шаажан гүйлгэһэн амһарта бүтээдэг Кировэй нэрэмжэтэ заводой үйлэдбэри горитойгоор хүгжөөгдэхэ. Бүри энэ жэлдэ эдэ предприятинуудта 11 миллион түхэригэй хубсаһан, гутал оёгдохо, трикотаж нэхэгдэхэ, амһарта хэгдэхэ юм.

Түүхэй эд, зүйлнүүдые хэрэглэн хүдэлгэгдэхэ промышленность хүгжөөхэ арга боломжоёо зүбөөр, туһатайгаар ашаглаха тон шухала. Арад зоной эрилтэ хангаха эд бараа бүтээдэг предприятинуудые экономическа бата бэхи үндэһэ һууритай болгохо, холын хараатайгаар хүгжөөхэ, экономическа үрэ дүнгыень һайжаруулха гол зорилго нютагай Соведүүдэй мэдэлэй промышленностиин хүдэлмэришэдэй урда табигдана.

Нютагай промышленность хүгжөөхэ арга боломжонууд энээнһээ урда муугаар хэрэглэгдэжэ байгаа. Шэнэ түхеэрэлгэ, машинануудаар хүсэд хангагдаагүй, технологиин шухала асуудалай саг соогоо шиидхэгдэдэггүй дээрэһээ заримдаа шанар муутай, үсөөн янзын зүйлнүүдые бүтээхэ ушар дайралдадаг. Зарим предприятинууд түсэбөө дүүргэнэгүй, үлүү ехэ гаргаша хэнэ, материал болон түүхэй эдээ арьбалжа шаданагүй. Эдэ болон ондоошье дутагдалнуудые усадхаха талаар хараалагдаһан хэмжээн богони болзор соо бэелүүлэгдэхэ ёһотой. Нютагай промышленностиин зарим предприятинуудай коллективүүд табан жэл соо хараалагдаһан түсэбүүдээ шиидхэжэ эхилээ. Хяагтын ээрэлгын трикотажна фабрикын коллектив технико-экономическа һайн үрэ дүн туйлаха, бүри энэ жэлһээ гүрэндэ ашаг олзо оруулдаг болохо гэһэн зорилго урдаа табяад, ажалайнгаа эмхидхэл һайжаруулжа байна. Продукциин шанар эрид һайжаруулхын тула шэнэ түхеэрэлгэнүүд оёдолой, валенка дарадаг фабрикануудта тодхогдожо эхэлээ. Амһарта уралан гоёохо шэнэ цех Кировэй нэрэмжэтэ заводто байгуулагдаха юм.

Нютаг бүхэнэй арга боломжо элирүүлэн хэрэглэжэ, үргэн хэрэглэлэй эд бараа, ажаһуудалай хэрэгсэлэй элдэб зүйлнүүдые хаа хаанагүй бүтээдэг болоо һаа, арад зондо, ажахынуудта туһатай һэн. Харин мүнөө республика дотороо бүтээжэ боломоор олон жэжэ бужа хэрэгсэлнүүдые, хүдөө ажахын зэп зэмсэгүүд, эдеэ хоолой зүйлнүүдые ондоо холын область, хизаарнуудһаа асаржа үлүү гаргаша хэнэбди.

Партиин ЦК-гай сентябриин Пленум, табан жэлэй Директивэнүүдэй проект үйлэдбэриие түсэблэлгэ, хүтэлбэрилгые һайжаруулан һайжаруулха, материальна, моральна урмашуулга үргэнөөр хэрэглэхэ арга, эрхэ предприятинуудта олгоо. Арад зоной хэрэглэмжэ хангаха, үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдые бүтээхэ предприятинуудые бариха, үйлэдбэриинь үргэдхэхэ хэрэгтэ гүрэнэй банкһаа үгтэхэ урьһаламжа ехэ үүргэ дүүргэхэ юм. Тобшоор хэлэхэдэ, табиһан зорилгоёо дүүргэхын, хүгжэнги нютагай промышленностьтай болохын тула анхарал оролдолго, эдэбхи үүсхэл гаргаха хэрэгтэй. Энэ хадаа үргэн хэрэглэлэй эд бараа бүтээдэг хүдэлмэрилэгшэдэй нэрэ хүндын хэрэг.

ЦЕНТРАЛЬНА ҺУНГУУЛИИН КОМИССИДА КАНДИДАДУУДЫЕ ДЭБЖҮҮЛНЭ

СССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха Центральна һунгуулиин ...иссида кандидадууд дэбжүүлэгдэһээр.

Азербайджанай композиторнуудай союзһаа комиссида компози... Б. А. Караев; Аджарска АССР-эй Кобулетскэ районой Хала... ...оной колхозһоо — колхозница-сай ургуулагша Л. М. Концелид... Узбегэй ССР-эй Наукануудай академиин хүдэлмэрилэгшэд... ...—республикын Наукануудай академиин президент А. Сады... «ВЭР» (Латвиин ССР) заводой коллективһээ — регулиров... ...за М. А. Небедниек; Молдавиин республикын медицинскэ хүдэл... ...рилэгшэдэй профсоюзай комитедһээ — Старо-Каракушанска хү... ...эй врачебнэ участогай главна врач А. Г. Араку дэбжүүлэгдэһэн ...на.

(ТАСС).

...ЕАТРАЙ УЛАСХООРОНДЫН ҮДЭР

МОСКВА. Театрай уласхоорондын үдэрые дэлхэйн театральна ...нитэ, искусствада дурладаг олон тоото хүнүүд табадахи үдэ... ...тэмдэглэжэ байна. Энэ ушарта зорюулагдажа Москвада пресс... ...ференци болоо. Театрай уласхоорондын институдай советскэ на... ...нальна центрэй президент М. И. Царев журналистнуудай умэ... ...гэ хэлэхэдээ, энэ һайндэрэй ехэ удха шанартай гэжэ манай ... дотор тоологдодог байһан тухай хөөрөө. «Театр арадуудай ... ойлголсохо, тэдэнэй хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлхэ ... болоно» гэһэн уряань мүнөө түсгаар шухала удха шанартай. Театрай мүнөөнэй һайндэрэй онсо оорэ шэнжэнь гэхэдэ, ...С-эй XXIII съездын нээгдэхын урда тээ энэ һайндэр манайда ...о байна. Энэ хадаа театральна ажал ябуулагшадта тусгаар ...усалта даалгана. Совет арадай ажабайдалдахи энэ гайхамшаг... ...үдэртэ зорюулагдажа, мартын 27-до бүхы орон дотор эрхим ... зүжэгүүд табигдаха байна.

Арадуудай хоорондын эб найрамдал бэхижүүлгэдэ, тэдэнэй ... бүри һайнаар ойлголсолгодо театрай дүүргэдэг үүргые улам ...элүүлхыень бүхы оронуудай театральна ажал ябуулагшадые ... Царев уряалаа.

(ТАСС).

ВЬЕТНАМ ЗАЛУУШУУЛДА САЛЮТ!

...етнамай ажалша залуушуу... союзай байгуулагдаһаар мар... 26-да 35 жэл гүйсэхэнь.

...ерикын эзэрхэг түримхэй ...ые бүхы арадтаяа хамта ... зоригтойгоор сухарюулан ... байһан вьетнам сасуутан... Совет ороной эдир залуу хү... басагад энэ үдэр аха дүү... ...шалга хүргэнэ. Тэмсэл... шэнэ амжалтануудые, ажал ... һуралсалда, эдир бага... ...ые хүмүүжүүлгэдэ шэнэ ...нүүдые туйлахыень манай ...юта бидэнэр хүсэнэбди.

...ЛКСМ-эй ЦК-гай секретарь ...мшалов ТАСС-ай корреспон... ...ой хэһэн хөөрэлдөөгөө нигэ... ...нилээ. Минии толгойлһон ... залуушуулай делегаци ...нэ аяншалаад, һаяхан бу... ... ерэбэ.

— Аха дүү оронд совет ара... ...ээнэй залуушуулай талар... байһые өөрынгөө түлөөлэг... Вьетнам эльгээхэдээ ком... үшөө дахин харуулаа,— ...А. Камшалов хэлээ.—Вьет... ...эй ажалшадай залуушуулай ...һайнай үеын шэрүүн шан... байлдаашье оронойнгоо ...нүүдай ажабайдалые дай... ...ооор хүтэлбэрилнэ гэжэ ... үнэншэн этигэһэн байнабди. Тэмсэлдэ, ажалда, һуралсалда бэлэн байха гэһэн патриотическа хүдэлөөндэ республикын эдир залуу хүбүүд, басагад бултадаа хабаадана. «Эхэ ороноо абархын түлөө!» гэһэн уряа залуу зенитчигүүдэй, арадай милициин сэрэгшэдэй һайн дуратанай нангин хэрэг болонхой.

Вьетнамай ажалша залуушуулай союзай Центральна Комитет залуушуулай һайн дуранай бариалгын отрядуудые байгуулан хай. Тэдэнэр Америкын самолёдуудай һандаргаһан харгы зам, гэр байрануудые, промышленна предприятинуудые заһабаридаг.

Америкын эзэрхэг түримхэй ябуулгануудта эсэргүүсэн тэмсэжэ байһан вьетнам арадые Советскэ Союзай 23 миллион тоото комсомол, бүхы залуушуул халуунаар дэмжэнэ, США-гай уршагта муухай политикые шоо шобто харана. Вьетнамай үнэн зүб хэрэг ороной хойто болон урдашье талада илан мандаха гэжэ бидэнэр этигэнэбди. Залуу үеын вьетнамайхидые гэгээн гэрэлтэ, гайхамшагта һайхан ерээдүй хүлеэнэ гээд А. Камшалов хөөрэлдөөгөө дүүргээ.

Хонидой түл хэр абтажа байнаб?

ТҮРҮҮШЫН ДҮН БАЯСУУЛНА

Үнгэрэгшэ жэлдэ ган гасуур байгаад, үбһэ тэжээл багашаг бэлдэгдэһэн, мүн һая нааша үзэгдөөгүй ехэ саһан ороһон, энэ үбэлжэлгын үедэ хонишодто нилээд бэрхэтэй байгаа гээшэ.

Тиигэбэшье һаань, манай совхозой хонишод түрэл партиингаа XXIII съездые нэрэтэй түрэгэйгөөр угтаха гэһэн нэгэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлэн, үбэлжэлгые муу бэшээр үнгэргэжэ, хонидой түлшье һайнаар абажа байна. Илангаяа үбэлэй сагта нэгэншье толгой хони, хурьга гарзада оруулхагүй гэжэ отара, бригада бүхэн хамаг хүсөөрөө оролдоно. Юуб гэхэдэ, совхозой дирекци, партком, хүдэлмэришэдэй комитет энэ жэлдэ хонишодой дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, тэрэнэйнь дүн һара бүри согсолоод, нэгэшье хони, хурьга, гарзалуулаагүй хүнүүдтэ нэмэлтэ түлөөһэ үгэхэ гэжэ тогтоогоо юм.

Бүхы арга боломжоёо шадамараар хэрэглэн, үнэн зүрхэнһөө оролдожо хүдэлөөд, һайн үрэ дүн туйлаһан хонишод манайда олон. Нёдондо зуун эхэ хонин бүриһөө 97—98 хурьга түлжүүлжэ «Республикын эрхим хонишон» гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн хонишод Меркурий Иванович Петров, Ирина Степановна Перловская гэгшэд мүнөө бапал шалгаржа ябана. Жэшээнь, нүхэр Петровой даадаг отарынхид бүхы 526 эхэ хониндоо 507 хурьга абаад, нэгэшье гарзада оруулаагүй. Иигээд түрэхэ дүтэлһэн үшөө хори гаран хонид бии. Тиихэдэ энэл 3-дахи отделениин үнинэй хонишодой нэгэн Евстафор Селивановай отарынхид хаража байһан 541 эхэ хониндоо 510 хурьга абанхай. Бүхыдөө тус отделениинхид үрэжүүлэгдэлэн 3600 эхэ хониндоо мүнөө 3000 гаран хурьгадтай болоод байна.

Совхоз соогоо хонин һүрэгөөр эгээл олон Шанагын отделениинхид баһал һайн үрэ туйлаа. Бүхы 4812 эхэ хониндоо 3 мянга шахуу хурьга абаа. Эндэ хонид түлэг хурьгалжа байна. Эрхим ажалаараа совхоз соогоо үнинэй суурхаһан залуу коммунист Цырен-Доржо Бадмажаповай даадаг отарынхид байгша ондошье зуун хонин бүриһөө 100-һаа үсөөн бэшэ хурьга абаха зорилгоёо лаб дүүргэхээр. Мүнөө 529 хониндоо 480 гаран хурьгадтай болонхой, нэгэшье толгой гарзада оруулаагүй түлжүүлнэ. Мартын барагдатар үшөө табин гаран хонид түрэхөөр хүлеэгдэнэ. Мүн эндэхи бэрхэ хонишон Шойсорон Цыдыпов 530 эхэ хониндоо 470 хурьгадтай болонхой.

Совхоз соо бүхыдөө 12,4 мянган эхэ хониндоо 10,4 мянган хурьгад абтанхай, үшөө түрэхэ хонид олон. Бүхы ажахыгаараа зуун эхэ хонин бүриһөө 80 хурьга түлжүүлхэ уялгаяа заабол дүүргэхэ этигэл найдабари гүйсэд бии.

Абтаһан хурьгадые гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхын тула бүхы хэрэгтэй юумэн хэгдэнэ. Үбһэ, зелёнкоһоо гадна, отара бүхэндэ дабһан, минеральна тэжээл бардам хүрэхөөр бэлдэгдэнхэй. Шадал тамираар һула болоһон хонидтой отарануудта хурьгадтаһь нэмэлтэ тэжээл болгон хэмэл аргаар бүйлүүлһан һү, ууроаг бэлдэжэ эдюулэгдэнэ. Отара бүхэндэ дүршэлтэй хүнүүд хурьга абалсахаар эльгээгдэнхэй.

Байгша оной эхинһээ хойшо бүхы отарануудаа ажахын тоосоондо оруулжа, тус бүридэнь 20 гектар сабшалан, 10 га зелёнко тариха газар, мүн бэлшээри таһалжа үгөөбди. Тиигээд отара бүхэндэ продукци үйлэдбэрилхэ даабари болоод ажалайнь бүхы гаргашын хахад жэлэй, бүхэли жэлэйнь лимит табигдажа үгтөө.

Совхозоймнай хонишод партиин XXIII съездын Директивэнүүдэй проектые зүбшөн хэлсэжэ байхадаа хонин һүрэгөө улам олошоруулжа, шэнэ табан жэл соо тэдэнээ 30 мянганда хүргэхэ зорилгодоо түрүүшын алхам хэбэ.

Д. ЦЫДЕНЖАПОВ,
Бэшүүрэй совхозой парткомой секретарь.

БОЛЗОРҺОО УРИД

Гангын һаалиин гүүртын малшад һү ехээр һаажа, гүрэндөө тушааха кварталайнгаа түсэб болзорһоонь хахад һараар урид дүүргэбэ. Тиихэдээ тэндэхи һаалишад 352 центнер һү тушааһан байна. Дагба Цыдыповэй даадаг тус гүүртынхид съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр үшөө 50 центнер һү һааха гэжэ шиидээ.

Коммунист-һаалишан Юмжит Намжиловна Дамбаева хоёр һара хахадай туршада 9280 килограмм һү бухы дээрээ һааба. Энэнь түсэбһөө 3980 килограммаар дээшэ болоно. Энэ эрхим һаалишан партиин XXIII съездын хүндэлэлдэ хоёр кварталай түсэб дүүргэхэ зорилготой. Мүнөө нүхэр Дамбаева үдэр бүхэндэ бүхы үнеэдһээ 150 килограмм һү һаажа байха юм. Мүн һаалишан Цыбикма Эрдынеева нэгэдэхи кварталайнгаа түсэб 107 процент дүүргээд байна.

Т. ДАНЧИНОВ.
Хэжэнгын совхоз.

АМЖАЛТЫН АЛХАМУУД

Зэдын аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мяха тушааха кварталайнгаа түсэб 154 процент дүүргэнхэй. Һү тушааха даалгабаряа съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр дүүргэхэ юм.

Хүдөө ажахын эдэ продуктнуудые тушаалгаар Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд нилээд амжалтатайгаар хүдэлбэ. Энэ колхоз мяха тушааха түсэбөө 118 процент дүүргээ. 1600 центнер һүнэй орондо 1610 центнер тушаажа, түсэбөө болзорһоо урид холо үлүүлээ.

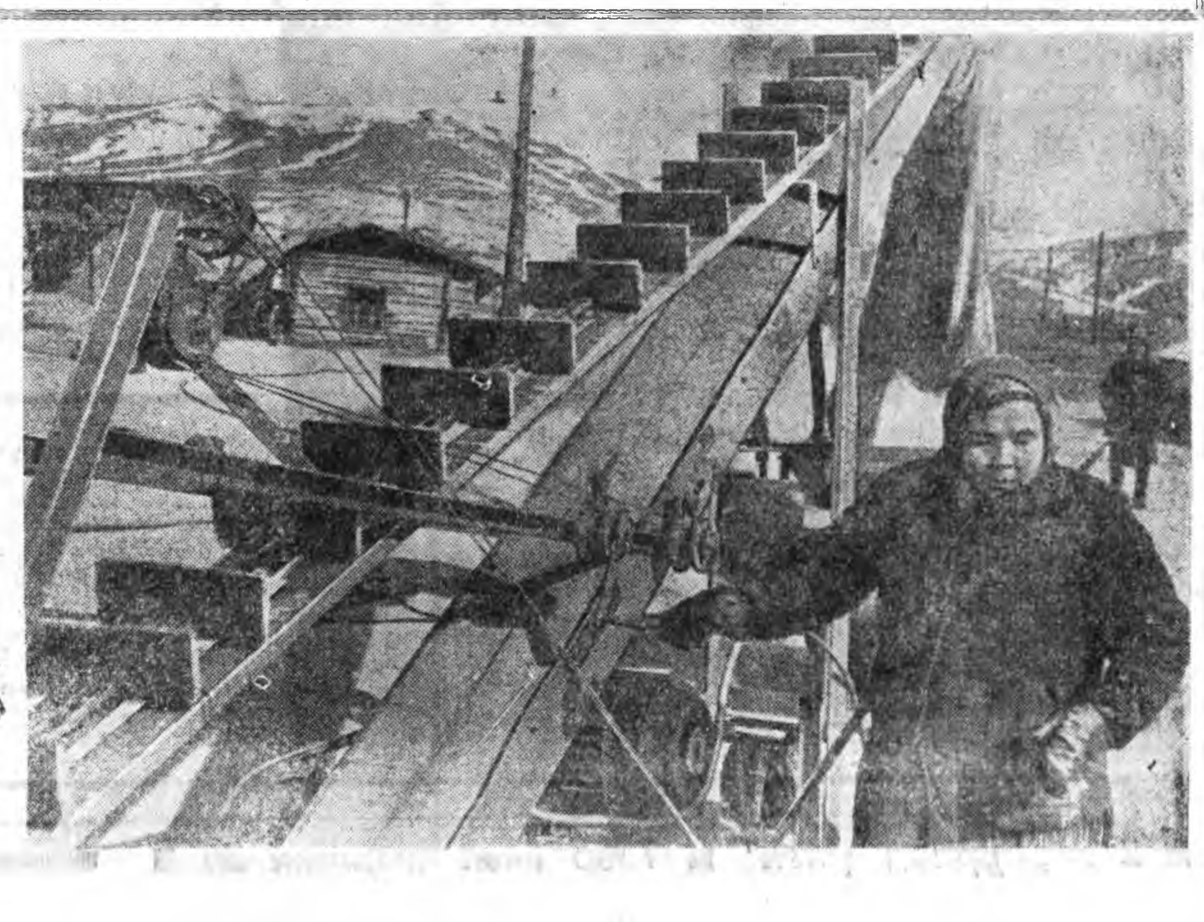
Борьёогой «Коммунизм» колхоз мяха, һү ехээр тушаажа, түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэбэ.

А. МОДОНОВ.

СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

Ленинградай ба Москвагай предприятинуудай үнэтэ үүсхэлые дэмжэн Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводойхид металл, энерги, бусад хэрэгсэлтэ зүйлнүүдые алмаха талаар горитойхон хүдэлмэри ябуулна. Илангаяа, металлургическа цехүүдэй коллективүүд ажал дээрээ түрүү арга боломжонуудые, эрдэм наукын туйлалтануудые үргэнөөр нэбтэрүүлэн, хэдэн мянган түхэригэй хэмжээнэй түмэрэй зүйл, бусад материалнуудые арьбалба. Энэнь КПСС-эй болохоёо байгаа XXIII съездэдэ бэлэг боложо үгэхэнь дамжаггүй.

Д. ГАРМАЖАПОВ.

Билютын фермын хүдэлмэришэд шэнэ табан жэлэй түрүүшын хабарай тарилгые хүсэд бэлэдхэлтэйгээр угтахын түлөө оролдосотойгоор ажаллажа байна. Тарилгада хэрэглэгдэхэ 2600 центнер шэниисэнь сэбэрлэгдэжэ, бэлэн болонхой. 2 мянган центнер обёосой үрэһэн эдэ үдэрнүүдтэ тарилгын шанарта хүргэгдэхөөр. Сэбэрлэгдэжэ бэлэн болоһон үрэһэн хороор хордогдожо захалхань. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сэлэнгын совхозой Билютын фермын хүдэлмэришэн Лидия Протопопова үрэһэ сэбэрлэхэ машинаяа таарууулжа байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ШЭНЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ЗОРИЛГО

МАЛ АЖАЛАЙ ЗАРИМ АСУУДАЛНУУД

Худөө ажахыда гүрэн түрымнай ехэхэн туһаламжа хүргэхэ байһаниинь Директивэнүүдэй проект соо элеэр харагдана. Шэнэ табан жэлдэ мал ажалай, таряалан ажалай продукт горитойгоор абтадаг болохо байна.

Республикымнай колхоз, совхозууд КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэдээ, 1966—1970 онуудай түсэбүүдые табиһан худөө ажахын продукци тушаалгаар гүрэнэй түсэб-захилтай тэдэнээ тааралдуулан зохёоһон байна. Энэмнай ажахынуудай экономико хүгжөөлгэдэ ехэхэн удхатай шанартай.

Мал ажал гээшэ манай республикын худөө ажахын гол һалбари юм. Тиимэһээ тэрэниие ойрын жэлнүүдтэ улам хүгжөөхэ шухала. Табан жэлэй туршада мяха абалга 28 процентээр, һүн—32, үндэгэн—32, нооһон 28 процентээр ехэдхэгдэхэ байна. Ниитын малай тоо толгой олошоруулһанһаа, малай ашаг шэмэ абалгые ехэдхэһэнһээ, саашадаа ажалай эмхидхэлые бүри һайжаруулжа, племенной хүдэлмэри зүбөөр ябуулһанһаа энэ зорилгын бэелүүлэгдэхэ байһаниинь мэдээжэ. Тиимэшье һаань мал ажалай хүгжэлтын зарим асуудалнууд тушаа тоото лтой.

Минии һанахада, мал ажалай саашадаа хүгжэхэ, хараалһан түсэбүүдые дүүргэхэ хэрэгтэ зарим асуудалнууд шиидхэгдэхэ болоно.

Түрүүлэн малай тэжээл тухай тоотоебди. Энэмнай эгээл шухала дээрэ тоологдоно. Ләхадааб гэхэдэ, малда элбэг тэжээл бэлдэжэ абангүйгөөр ашаг шэмыень ехэдхэжэ, малай һубайралга болон үхэл гарзатай тэмсэжэ шадагдахагүй. Тиимэһээ тэжээл бэлэдхэлгэ колхоз, совхозуудай табан жэлэй түсэбтэ онсо хараалагдаһан. Энэ ушарһаа манай республика дотор таряан ажал хүгжөөгдэжэ, малда тэжээл элбэгээр абаха арга олгохо байна. Энэмнай ороохо тарян тарилгые хорообоод, тэжээлэй ургамал ехээр тариха гэһэн удхатай бэшэ. Харин худөө ажахын бүхы ургамалнуудые бүри олон гектарта тарижа, таряан ажалай продукци горитойгоор абадаг, малай тэжээл элбэгээр бэлдэдэг болохо гэһэн удхатай.

Тиимэһээ колхоз, совхозууд шэнэ табан жэлдэ урдахи табан жэлэйхидээ ороохо таряа дунда зэргээр жэлдээ 38 процент ехээр абадаг болохые хараалаа. Тиигэбэл тэрэнэй зарим хуби мал ажал хүжөөлгэдэ хэрэглэгдэхэ ха юм. Хэрбээ 1961—1965 онуудта республикамнай дунда зэргээр жэлдээ 81 мянган тонно таряа гүрэндэ худалдаад, үшөө 76 мянган тонно малай тэжээлдэ орхидог һаа, табан жэлэй түсэбэй ёһоор гүрэндэ тушаагдаха ороохо таряанай хэмжээн 90 мянган тонно болохо, малда үлөөгдэхэ таряан 200 мянган тоннодо хүргэгдэхэ байна.

Энээнһээ гадна, шэнэ түсэб соо сабшалан, бэлшээри һайжаруулха гэһэн хүдэлмэри хараалагданхай. Колхоз, совхозууд таряалангаа зүбөөр хубааридаг болохынгоо хажуугаар сабшалан дээрэһээ абтаха үбһэ ногооной ургасые хоёр дахин ехэдхэхэ зорилготой. Тиигэбэл малшадай урда табигдаһан зорилгонууд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ.

Республикымнай олон һүрэг малда ямар аргаар тэжээл бэлдэгдэхэб? Ороохо таряа ехээр абадаг, тэжээлэй ургамалнуудые горитойгоор таридаг, сабшалан, бэлшээриин газар һайнаар хэрэглэдэг болоһоной ашаар туйлагдахань элирэн гарана. Тиигэбэшье, эдэ арганууд бүхы нютагуудта адляар хэрэглэгдэхэ байна гү? Үгы. Колхоз, совхозууд өөһэдынгөө арга боломжые, нютагайнгаа эрхэ байдалые хаража, энэ асуудал шиидхэхэ уялгатай.

Жэшээлхэдэ, Ярууны, Захаминай болон зарим ондоо аймагуудай ажахынуудта кукуруза тарихада мүртэйгөөр ургахагүй бшуу. Тиимэһээ эдэ нютагуудта кукурузын орондо силосто хэрэглэгдэхэ ондоо һайн ургамалнууд таригдаха зэргэтэй. Кабанскын, Прибайкалиин аймагуудые абажа харахада ямар байнаб? Эндэ сабшалан, бэлшээри бага. Энэ ушарһаа болоно таряалан дээрэ малай тэжээл ургуулжа абаха хэрэгтэй болоно. Энээнтэй хамта, шугы бургааһа сэбэрлэхэ гэхэ гү, али уһа намаг хатаажа, сабшалан, бэлшээриин газарые үргэдхэлхэ аргатай. Зэдын, мүн бусад аймагуудтахи ажахынуудта кукуруза ехээр таригдажа абтаха аргатай.

Эдэ баримтанууд хадаа тэжээл бэлдэхэ асуудалые научна талаһаань хараха, нютагай эрхэ байдалда ямар арга хэрэглэхэдэ ашатай һайн бэ гэжэ хаража үзэхэ, тиигэжэ олон янзын тэжээл малда бэлдэжэ абаха гэһэн эрилтэ табина. Энээн дээрэһээ болоо һаа, республикымнай тусхайта нютагуудта малайшье тэжээл ондо ондоо байха, тэрэнэй ёһоор рационууд ондоогоор табигдаха болоно бшуу.

Малда тэжээл бэлдэхэдээ шанарыень хараха шухала. Һүүлэй жэлнүүдтэ бүхы абтаһан тэжээл соо белок бага байжа, үбһэ тэжээл ехээр гаргашалагдаа. Саашадаа шанартай тэжээл, илангаяа концентрированнэ тэжээл горитойгоор бэлдэхэ болохдоно. Ороохо таряа, үбһэ, силос гэхэ мэтэ шанараар һайн байдаг.

Манай эндэхи эрхэ байдалда, зоно болон ажахы бүхэнэй онсо илгаае харахада, тэжээл бэлдэхэ ондоошье арганууд бии. Илангаяа мэргэжэлтэд, нэн түрүүн научна хүдэлмэрилэгшэд ямар асуудалнуудые шиидхэхэ болоноб? Минии һанахада, ниитын мал һүрэгые зүбөөр хубаарилха асуудал мүнөө үедэ шухала болонхой. Мал ажалай һалбаринууд тусгаар шэглэлтэй болгогдожо хүгжөөгдэхэ ёһотой. Малай тоо толгой илангаяа эхэ мал ниитын һүрэгэй саашадаа ямараар үдхэгдэхэ байһантай нягта холбоотойгоор олошоруулагдаха болоно.

Энээнһээ урагша республикымнай совхозуудта нютаг нютагай эрхэ байдал хараада абтангүйгөөр, эхэ хонидой тоо толгой олошоруулагдаһан байгаа. Гэвэнь ямараар нүлөөлһэн байгааб гэжэ, доро заагдаһан таблица хараябди.

	1961 ондо	1962 ондо	1963 ондо	1964 ондо	1965 ондо
Һүрэг соо баригдаһан эхэ хонид (процентээр)	54,7	56,3	58,3	60,0	55,4
Гүрэндэ тушаагдаһан хонидой тоо (мянган толгойгоор)	146,0	161,8	199,9	206,5	222,8
Тэрэ тоодо: эрье хонид, хусанууд	76,6	94,4	81,2	71,1	38,6
Түлгэнүүд	0,5	3,2	18,3	22,0	44,6

1961 ониие абабал, бүхы эхэ хонидой тоо гол һүрэгтэ 54,7 процент байһан, тиигээд 146 мянган хонид гүрэндэ тушаагдаһан байна. Худалдагдаһан бүхы хонидһоо 76,6 мянганиинь гэхэ гү, али 52 процентнь эрье хонид, хусанууд байгаа. Тиигээд жэлһээ доошо наһатай түлгэнүүд тон үсөөн худалдагдаһан гэхэ гү, али оройдоол 0,5 процентнь болоһон. Саашадаа гурбан-дүрбэн жэлэй туршада юун харагдааб? Гүрэндэ тушаагдаха эрьенүүдэй тоо нилээд хорожо эхэлээ. Һүүлшын 1965 ондо оройдоол 38,6 мянган хонид гүрэндэ тушаагдаһан байна. Тэрэнэй хажуугаар тушаагдаһан эрье хонидой толгой бүриинь шэгнүүр 41,6 килограммһаа 35,3 килограммда ороторoo доошолһон байха юм. Эхэ хонидой тоо толгой гол һүрэгтэнь процентээр гаргахада, олошорһон. Энэ ушарһаа жэл хүрөөгүй түлгэнүүд гүрэндэ олоор тушаагдадаг болоо. Тиимэһээ шэгнүүрынь бага, толгойнь 22—24 килограммтайгаар худалдагдаһан байна. Мүн нилээд олон хонид жэл хахад наһатай болгоодожо, хүсэд таргалуулагдангүйгөөр тушаагдаа. Хэдэн жэлэй туршада гүрэндэ худалдагдаха тэмо хонид үсөөрһэн, һүүлэй һүүлдэ тушаагдаха малай толгойн бүрин шэгнүүр бага болоһон байна.

Энээн дээрэһээ республикымнай совхозууд мяха ехээр гүрэндэ тушаахын тулада, гансал тооень олошоруулһан байна бшуу. Зүгөөр энэшье зорилго хүсэдөөр бэелүүлэгдэжэ шадагдаагүй. Хараад үзэебди. Һүүлшын табан жэлэй туршада совхозуудһаа гүрэндэ худалдагдаха хонидой тоо 52 процентээр олошороо. Харин тушаагдаһан бүхы мяханайнь хэмжээн 23 процентээр ехэ болоо. Хэрбээ иимэ юумын болоогүй һаа, нёдондо худалдагдаһан бүхы эрье хонидой шэгнүүр 1961 онойхитой адли байбал, совхозууд хамта 1720 тонно мяха үлүү ехээр худалдаһан байха һэн.

Эбэртэ бодо мал тухай хэлэебди. Минии һанахада, мүнөө үедэ манай республика илангаяа залуу малые 14—16 һаратай болоторнь гэхэ гү, али жэл тухай байлгаад, гүрэндэ худалдадаг. Энээниие зүб гэхын аргагүй. Юундэб гэбэл, манай эндэ малай эдидэг тэжээлые хараад тухайлхада, эбэртэ бодо малые эды болзорто харууһалаад, тус бүриинь 270—280 килограмм шэгнүүртэй болгохын аргагүй байдаг. Хоёрдохёор, үнеэд гол түлэб үбэл—хабарай сагта тугаллана. Тиимэһээ тугалнуудые 14—16 һара байлгахада, эгээл хойто жэлэйнь үбэлжэлгэ дүүрэжэ байха үе тудана бшуу. Энэ хугасаа соо мал яагаад һайнаар таргалхаб, абтаһан мяханай үнэ сэн ехэ болоно. Зүгөөр тиимэ малые дахин хоёрдохи зундань бэлшээжэ таргалуулаад, үшөө намар болотор байлгаад, гүрэндэ тушаахада ашаг олзо ехэтэй байха.

Тодорхойгоор харуулхын тулада залуу эбэртэ бодо малай нэмэлтэ шэгнүүрэй али хаһада ямар сэнтэй байдагыень хоёр жэлэй дунһоо гаргаябди.

	1964 ондо	1965 ондо
I квартал	376—50	214—65
II квартал	104—95	57—83
III квартал	28—25	31—87

Эндэ юун харагданаб? Малые үбэлэй сагта таргалуулхада, центнер бүриин хэды мүнгэ гаргашалагдахань тодорхойлогдоно. Зүгөөр үбэлдөө малые таргалуулха гээшэ зунайхида орходоо гаргаша ехэтэй бшуу. Залуу бодо малые хоёр дахин зуһаагаад гэхэ гү, али 20—22 һаратай болоторнь байлгаад, тус бүриинь 320—350 килограмм шэгнүүртэй болгохо арга бии. Иимэл харад болзолтойгоор эбэртэ малые үсхэбэрилхэдэ таатай.

Залуу бодо малые бүхыдэнь нигэжэ байлгаха гэһэн болол эндэ хэлэгдэнэ бэшэ, харин жэлэй түрүүшын хахадта гүрэндэ мяха тушаагдахашье ёһотой. Иимэ зорилготой ажахынууд залуу малые түргэн зуураар шахалганда табиха арга хэрэглэхэ жэшээтэй. Богони болзорто ажалай гаргаша багатайгаар һайса таргалуулагдаха бшуу. Иимэ арга боломжо ажахы бүхэндэ бии. Гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө дүүргэхын зэргээр үбэлдөө, хабартаа үсөөн мал байлгаад, түргэн зуураар һайса таргалуулжа болохо юм.

Иимэһээ ажахы бүхэн, нютагайнгаа эрхэ байдал хаража, малые зүбөөр хубаарилан үсхэбэрилхэ болоно. Тиигэхэдэ гол һүрэг соо байһан эхэ малые хороожо болохогүй.

Үшөө юу хэлэлтэйб? Племенной хүдэлмэриие хаа хаанагүй үргэнөөр ябуулха, һайнаар эмхидхэхэ шухала. Тиихын тулада тугал байна гээд лэ, үнеэдэй орые һэлгэжэ болохогүй. Үнеэн болгогдохо тугалые үүлтэрыень хаража шэлэн абаха, тусгаар харууһалха шухала. Тиимэ залуу малые эминдань гүүртэ болгоод, ажалыень зүбөөр эмхидхэхэ, һайн тэжээл дээрэ байлгаха хэрэгтэй. Саашадаа иимэл хүдэлмэри ябуулбал, эбэртэ бодо малай бүхы һүрэгые ойрын жэлнүүдтэ үүлтэртэ һайн болгожо шадахабди.

Үнеэд болгогдохо тугалнуудые шэлэхэдээ, хэды залуу үнеэд хэрэгтэй болохо байнаб—тэрэ тооһоонь нэгэ хахад дахин үлүүе байлгаха, һүүлдэнь шэлээндэ ороогүй эмэ тугалнуудые 20—22 һара соо байлгаад, гүрэндэ тушааха шухала. Тиигэһэн хойноо шэлэгдэмэл тугалнуудай хашараг болоно, үрэжүүлэгдэхэ үедэнь дахин муунуудыень илган гаргаха бологдоно. Иигэжэ үнеэдэй орые хэрэгтэй болохо һайн үүлтэрэй малаар һэлгэжэ байха ёһотойбди.

Манай республика дотор мал ажал хүгжөөлгөөр иимэ зарим асуудалнууд шиидхэгдэхэ байна гэжэ хэлэхэ байнаб.

И. ХАЗАГАЕВ,
БурАССР-эй Госпланай түрүүлэгшын орлогшо.

МЭРГЭЖЭЛ ОЛГОХО

Хэнэйшье мэдэһээр, энэ жэлдэ олон үхибүүд дунда һургуули дүүргэжэ гарахаяа байна. Эдэнэрэй бултадаа институдта ороxо аргагүй байһаниинь лабтай. Тиимэһээ эдэнэрые ажалда оруулха асуудал табигдаад байна.

Түнхэнэй аймагай Толтойн дунда һургуулиин дирекци, партийна организаци һургуули дүүргэхэеэ байгшадай суглаа хэбэ. Эндэ «Восточные Саяны» колхозой гэшүүдтэй уулзаа. Колхозой агроном В. В. Матхеев, механизаторнууд, Хуурай-Һубагай фермын түрүү һаалишад һургуулиин ахалагша классайхидтай уулзажа, ажал хүдэлмэри тухайгаа хөөрэжэ үгөө. Гол түлэб ямар мэргэжэл шэлээһаа дээрэб—иимэ удхатай хөөрэлдөөн болоһон байна.

Дунда эрдэмтэй аад, ажалай дүйгүй залуушуулда мэргэжэл олгохо тухай бодомжолхоор саг болоо. Ажахы бүхэнэй центртэ гү, али дунда һургуули бүхэндэ богони болзортой курс нээхэдэ ямар юм?

Б. БИРБАЕВ.

Сэлэн-Дүүмын механическа водой уралан наринжуулагшад КПСС-эй XXIII съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсажа техническэ дэбжэлтэ туйлахын талаар ехэ ажал хэһэн байна. ... нарь Леонид Баннов, фрезеровщик Владимир Болотов г... бар хүсэнэй ажал оньһожуулха талаар хэдэн дурадхал ү... бэридэ нэбтэрүүлээ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Л. Баннов В. Болотов хоёр.

Ф. СОРОКИНОЙ ф...

ПАРТИИН ТҮСЭБ—АРАДАЙ ТҮСЭБ

КПСС-эй XXIII СЪЕЗДЫН ДИРЕКТИВЭНҮҮДЭЙ ПРОЕКТЫЕ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭНЭБДИ

Эд хэрэглэгшэдэй коопер...

ХҮДӨӨГЭЙХИДЭЙ ХЭРЭГЛ ЭМЖЭ... ХҮСЭДӨӨР ХАНГАГДАХА

1966—1970 онуудта арадай ажахые хүгжөөхэ тушаа партиин XXIII съездын Директивэнүүдэй проектые олон миллион совет хүнүүд тон һонирхолтойгоор зүбшэн хэлсэнэ. Шэнэ табан жэлэй турша соо бэелүүлэгдэхээр хараалагдаһан агуу ехэ зорилгонуудые ябабал амжалтатайгаар дүүргэхэб гэһэн асуудалые коллектив, ажалшан бүхэн ухамайлан бодожо үзэнэ, өөһэдынгөө хэхэ, бүтээхэ хүдэлмэриие тодорхойлон түсэблэнэ.

«Арад зониие худалдаа наймаанай талаар хангалтые һайжаруулха, тиихэдээ хүдөөгэй арад зоной олзо доходой ургалтатай тааруулан, худөө нютагта худалдаа наймаае үлэмжэ үргэнөөр хүгжөөхэ гэжэ хараалха.

...Арад зоной, нэн түрүүндэ хүдөөгэй арад зоной эрилтые культурно-ажаһуудалай болон ажахын хэрэгсэлэй эд бараагаар, тэрэшэлэн барилгын материалнуудаар хангаха хэрэгтэ тусхай анхарал хандуулха» гэжэ Директивэнүүдэй проект соо заагдаһан зүйл бидэнэртэ, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдтэ шууд сохэ хабаатай.

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэриин үндэһөөр худөө ажахын продукци улам ехээр абтадаг боложо байна. Тэрэнэй ашаар хүдөөгэй ажалшадай олзо доход ехэ боложо, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин худалдаа наймаагаа үргэдхэлгэдэ таатай зохид арга нүхэсэл олгогдоо. Хүдөөдэхи худалдаа наймаанай баазые бэхижүүлхэ, эд хэрэглэгшэдые хангахадаа түрүү арга нэбтэрүүлхэ талаар хэмжээн яһала абтаа.

Түсэбтэ долоон жэлэй туршада республика доторнай эд хэрэглэгшэдэй кооперациин мэдэлэй 189 шэнэ магазин баригдаа. Ниитын эдеэ хоолой 63 предприяти түбхинэнхэй. Тэндэ 1208 хүн нэгэ доро һуугаад эдеэлхэ аргатай юм. Мүнөө худөө нютагуудаар наймаалагшагүй 78 магазин хүдэлнэ. Эд хэрэглэгшэдэй өөһэдынь ороод, тэндэ табигдаһан эд бараанай зүйлнүүдые шэлэжэ абахаар түхеэрэгдэһэн 219 магазин, тусхайта мэргэжүүлэгдэһэн 568 магазин, тэрэ тоодо хубсаһанай—5, гуталай—20, бүдэй—5, соёлой хэрэгсэлэй—22, ажалшадай захилаар хомор ассортиментын эд бараа наймаалха холын нютагуудта байгуулагдаһан 281 магазин энэ үедэ хүдэлжэ эхилээ.

Шэнэ табан жэл соо республикын эд хэрэглэгшэдэй кооперациин худалдаа наймаанай эрьесэ, эд бараа наймаалгаар—30,1 процент, эдеэ хоолой талаар 33 процент дээшэлүүлэгдэхээр хараалагдана. Энэ хугасаа соо 528 хүнэй ажаллаха һуурitай 204 шэнэ магазин, 902 хүнэй нэгэ доро эдеэлхэ багтаамжатай 20 столово, 11720 дүрбэлжэн метр талмайтай эд бараанай складууд баригдажа ашаглалгада оруулагдаха юм. Тэрэ тоодо байгша ондо, шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ, 100 хүнэй ажаллаха һууритай 40 шэнэ магазин түхеэрэгдэхэ байна.

Түсэбтэ табан жэлээр хараалагдаһан эдэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ хүдөөгэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд ехэ үүргэтэй. Эдэнэр ажалшадай хэрэглэмжэдэ зорюулагдаһан угаа ехэ эд бараа, эдеэ хоолой зүйл эд хэрэглэгшэдтэ миил дамжуулан хүргэхэ бэшэ, харин тэдэниие тон һайнаар, зохидоор хангаха, худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта экономическа талаараа али болохо ашагтай байхаар хүдэлхэ болоно бшуу.

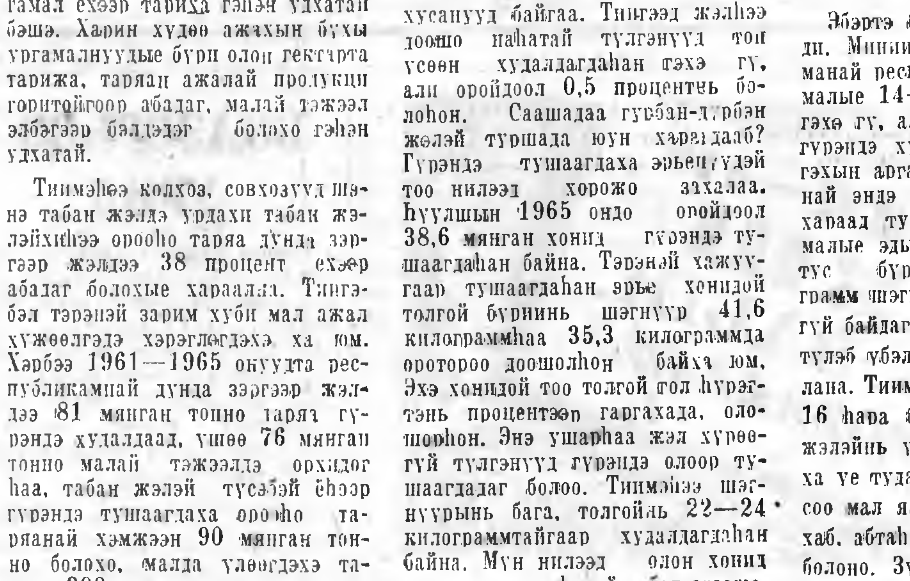
Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд шэнэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй проектые зүбшэн хэлсэхэ үедөө өөһэдынгөө ажалай дутуу дундануудые зайсуулха, худалдаа наймаанай хэрэгые улам наряжуулан һайжаруулха, ажалшадай хэрэглэмжые гүйсэд һайнаар хангадаг болохо талаар һанамжа дурадхалнуудаа хэлэһэн байна. Хүн зоной хэрэглэмжые эрхимээр хангаха ябадал гансахан эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдһөө дулдыдаха бэшэ, ... бидэниие эд бараагаар хан... байдаг промышленностиин ... манай захилые али зэргээр ... гэһэнһээнь мүн лэ дулды... жэшээтэй. Тиимэһээ коопе... нууд улад зоной эрилтые ... шэнжэлэн мэдэхэ, тэдэнэй ... лэһэн юумыень, захяаень ... дутуугүйгөөр бэелүүлхэ ... эрилтэ табигдана. Энэ хадаа ... перациин хүтэлбэрилхы туш... лай экономическа талаараа ... тэй, худалдаа наймаанай ... һайса мэдэдэг байха гэһэн ... мүн лэ табина ха юм.

Эд хэрэглэгшэдэй коопе... өөрынгөө хүдэлмэри үргэ... пайщигуудай элэбхи үүсхэл... лэһэн дээрэ зохёон ябуулда... шэ. Республика соомнай 11... хүн—колхозингууд, совхо... хүдэлмэришэд, худөөгэй инте... генциин түлөөлэгшэд—эд ... лэгшэдэй кооперациин гэшүү... Манай хүдэлмэриие хинажа, ... эндүүемнай заажа, ажал ... мэрээ ябабал һайнаар эрхил... шаа һанамжа зүбшэлөө ... шүүмжэлжэ байхынь тулада ... щигуудтайгаа нягта холб... ажаллаха болонобди. Мүнөө ... республика доторнай эд хэ... шэдэй кооперациин орган... тоосоото-һунгуулиин суглаа... боложо байна. Эдэ суглаа... дээрэ үргэн ниитэ пайщи... элэбхи үүсхэлые дээшэлүү... нютагай эд хэрэглэгшэдэй ко... рациин бүхы ажал ябуулга... шадань һайжаруулха зорил... биглана.

Буряадай республикын э... рэглэгшэдэй кооперациин ... мэрилэгшэд шэнэ табан жэл... сэбөөр хараалагдаһан зорил... дые амжалтатайгаар бэелүү... тула бүхы хүсэ шадабар... ган ажаллажа, арад зоной ... байдалые улам бүри һайжа... хэрэгтэ өөһэдынгөө хуб... оруулха байна.

Д. ТОПОРКО...
Буркоопсоюзай эмхидха... таһагай начальни...

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

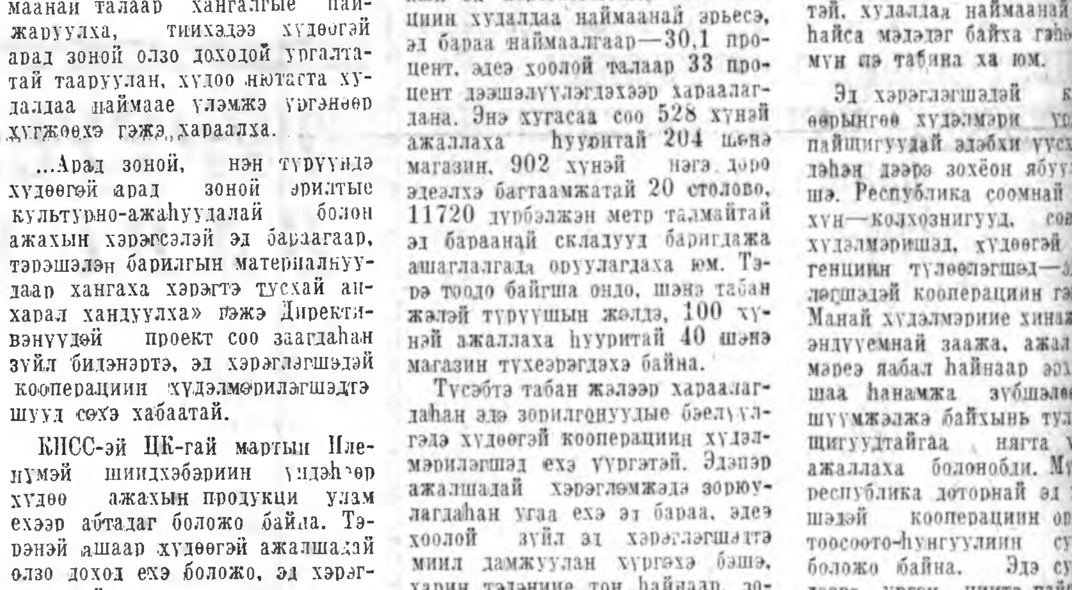

МОСКВАГАЙХИД—КПСС-эй XXIII СЪЕЗДЫН ДЕЛЕГАДУУД

КПСС-эй XXIII съездэ хабаадаха олон делегадууд Москвагай городской партийна конференци дээрэ һунгагдаһан байна. Тэдэнэй тоодо партиин үнинэй гэшүүд, залуу коммунистнууд, элдэб мэргэжэлтэй хүнүүд—эрдэмтэд, конструкторнууд, хүдэлмэришэд, соёлой ба искусствын ажал ябуулагшад бии.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үнинэй коммунистнууд Федор Николаевич Петров (1896 онһоо КПСС-эй гэшүүн), В. И. Ленинэй секретарь байһан Лидия Александровна Фотиева (1904 онһоо КПСС-эй гэшүүн) гэгшэд В. И. Ленинэй Кремль соо хүдэлмэрилдэг байһан кабинет дотор. Эдэнэр КПСС-эй XXIII съездын делегадууд юм.

ТАСС-ай фотохроника.

ЛЕНИНГРАД. КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ металлическа заводой бүлэг мэргэжэлтэд Братска ГЭС-дэ табигдаха маша ехэ хүсэтэй турбинануудые бүтээһэнэй түлөө Ленинскэ шанда зүүршалагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа): гидротурбинануудые хабсаргадаг участогай начальник С. И. Гаицхоки, ахамад конструкторай орлогшо В. М. Щеголев, заводой директор А. А. Груздев, гидротурбинануудай лабораториин начальник В. Ф. Аносов, ахамад технологой орлогшо байһан, мүнөө пенсионер И. П. Янковский гэгшэд.

ТАСС-ай фотохроника.

Лектор үгэ абана...

Хойто мундаргануудһаа ноһорон буунаһан бөөмэй хара үүлэд газарай нюрүү тэбэрин, обро тойрон гансата бүрэнхы болгожорхибо. Бамбагай зөөлэн саһан бадхажа, хии барһан эхилбэ. Үдэшын юһэн саг. Клуб соо хүнүүд үсөөн. Саяанай совхозой Харьяатын һүүнэй фермын тоо бүридхэгшэ Галина Базарова һанаата болоно...

— Ямаршье гайтай забхам даа. Лекцидэ һаалишадай ерэжэ шадангүй байшахань.

Галиныг һанаата болохонь ойлгосотой. Үшөө үдын урда тэз отделениин партийна организациин секретарь Сотников эдэ басагантай уулзажа, үдэшэ лекци болохо, Улаан-Үдэһээ эрдэмэй кандидат уншагша, һаалишад булта ерэхэ гэжэ захиһан байна. Мүнөө лекторшье ерэнхэй даа. Партиин райкомой секретарь нүхэр Крючковшье бии. Басагаиин фермын һаалишад ерэнгүй. Галина һүүжэ идара хэбэргэй, ошоод үдэ нээгөөдшье үзэнэ. Тэзд тэрэнэй [illegible] саб захын, малгайнгаа саһа унагаанад.

Үбгэд, хүгшэд харагдана. Тэдэнэр һаралгүйгөөр гааһаа гаргажа тамхилнад. Клуб соо тамхижа болохогүй, тэзд үндэр наһатанине гомдохоохо болонгүй. Гансал киномеханик хүбүүн тамхилаашад тээшэ ехэл сухалтайгаар хараад абана.

Райкомой секретариин ендэр дээрэ гарахада, шууяжа байһан зал гэнсата замхашана.

— Нүхэдүүд,—гэжэ Крючков хэлэнэ.—Энэ мүнөө танай гүүхын эрдэмэй кандидат нүхэр Михайлов Тарас Максимович гэгшэ ерэбэ. Буряад нютагтаад хүушанай ба мүнөөнэй нэгэ заншал тухай хөөрэжэ үгэхэ, анхаралтайгаар шагнажа һуухыетнай хүсэнэб,—гэжэ хэлэд лекторто үгэ үгэнэ.

— Ямар хэлэн дээрэ хөөрэхэмниб? Ородоор гү, али буряад хэлэн дээрэ гү?—гэхэдэнь, һуугшад баяртайгаар шууялдашана:

— Буряадаар, буряадаар.... Хойно һуугшадай дундаһаа хүүгтэй абиан соностоно:

— Манайда буряад хэлэ мэдэхэгүй орос байхагүй....

— Буряад зон, хаа хаанагүй: Алайр, Боохондошье, Хори, Түнхэндэшье, аяар холын урда сагһаа эхилээд, айлшадаа ехэ хүндэлдэг заншалтай байһан,—гэжэ лектор хөөрэжэ эхилбэ. «Тиимэ, тиимэ», «зүб, зүб» гэлдэхэ хаа хаанаһаа дуулдана. Михайлов болото жэшээнүүд дээрэ айлшада угталган, хүндэлэлгын һайн, муу талые элирүүлэн хэлэнэ.

Сашагада шагнагшад бүрихшэ һонирхон һуунад. Лекторэй урда тэбхэржэнэшье саархан байхагүй. Михайлов һайн хани нүхэртэйгөө хөөрэлдэжэ байһан шэнги инаг басагантай орёо юумэ, мэдээ юрэнхыгөөр тайлбарилна. Даб гэнээр лекциһээ гэжэ хэлэхээр бэшэ, [illegible] түүхэ хэлэжэ хөөрэнэ. Хүнүүдэй энээлдэхэнь, бододготой болошоно. Лектор һуугшадта ехэ дүтэ, үдэр бүриин ажабайдалтай хабаатай юумэн тухай хөөрэнэ бшуу.

Турын наадан. Хүнэй үхибүүн хүн боложо, хүлөө дүрөөдэ хүргэжэ, айл бүлэ болохоо забдажа. Зүрхэнэйнгөө шэлэжэ олоһон инаг басагантай дүрлажа, түрын наада хэхээ зүбшэнэб. Буряад зондо хэзээ урдаһаа [illegible] хорихоб? Яахадаа хорихоб? Хүн үе наһандаа нэгэтэ гэрлэжэ бшуу. Тиимэ хадаа энэ һайн заншалда бурууушаахаар, манай мүнөө үеын ажабайдалда таарахагүй юумэнүүд бии. Юуб гэхэдэ, һаримдаа бүлэ боложо, һая ажалай, ажабайдалай харгыда орожо байһан залуушуулда дан үнэтэй бэлэг, алта мүнгэн сугларна. Зарим хурим түрэ дээрэ гурбан тонгог, олон дэнэн, стол гэхэһээ эхилээд газаань арбаад хонин, үнэтэй үргэлнүүд гаргажа. Тиимэ бэшэ гү?—гэжэ лектор асууба.

— Тон зүб,—манай Түнхэндэшье иимэ ушарнууд бии байха,—гэлдэнэ.

Энэ һонирхолтой хөөрэлдөө Харьяатын клубта удаан саг соо үргэлжэлөө юм. Хүушанай бии заншал тухай хөөрэжэ зуураа Тарас Максимович шажан тухай асуудалнуудые алгасаад гарабагүй. Үндэр наһатанүүдые бидэнэр хүндэлхэ, шажанда этигэхэ, бурханда шүтэхыень хоригүй, шажанай мэхэ, хорон тухай тэсэбэритэйгээр хөөрэжэ үгэхэ зуураа, зарим нэгэ залуу хүнэй энэ харгыда ороходонь эрид буруушаан, сусаршагүйгөөр тэмсэхэ ёһотойбди гэжэ Михайлов хөөрэбэ.

— Һаяар танай хүршэ «Восточные Саяны» колхозой Галбай нютагта ламанар хурал зарлажа, мүргэл хээ. Юуб гэхэдэ, гэнтын ушарһаа боложо залуу хүбүүн трактор доро орошоһон байна. Тэрэнэй удаа баһал нэгэ муу юумэ тохёолдоо. Тэдэ тэдэнэй шалтагаан булганда мэдээжэ, нюуса, гайхалтай юумэн байгаагүй. Тиигэбэшье Галбайн үбгэд «туһаламжа» эрижэ, ламанарта хандаа бшуу.

— Хүушанай бэ заншалнуудай һайниинень абажа, муунень хаяха ёһотойбди. Энэ хэрэгтэ манай хүндэтэ үбгэд, һамгад өөрынгөө заабари, туһаламжа хүргэхыень найданабди,—гэжэ нүхэр Михайловой лекциэ дүүргэхэдэнь хамта альга ташалган нэрьешэнэ.

Удаань Тарас Максимович асуудалнуудта тобшохоноор харюусаба.

Газаа гарахадамнай шуурган намдашанхай байба.

— Һайн лекци болобо,—гэжэ Николай Иванович Крючков хэлэнэ.—Буряадаар ойлгохоошьегүй хадаа эли мэдэхээр,—гээд абяагүй болошоно.

Би райкомой секретариин юунэй тухай бодолгото болоһые һуухыень тааһаб. «Хүушанай үзэл бодолтой хүнүүдэй дунда тусхай хүдэлмэри эмхидхэхэ. Шажанай хорото хохидолтой эрид тэмсэхэ, атеистнүүдэй эдэбхиие нэмэхэ...» Олон даа секретариин шэбшэхэ юумэн. Бүхы эдэ асуудалнууд партиин XXIII съездын Директивэнүүдэй проект соохоо бүри хурсаар, бүри эрилтэ ехэтэйгээр урдамнай гараба.

Эндэ һаяхан лекционно пропагандые, илангаяа атеистическэ пропагандые һайжаруулхын тула КПСС-эй Түнхэнэй райком атеистнүүдэй семинар үнгэргэһэн байгаа. Нүхэр Михайлов тус семинарта ерэжэ, аймагай лекторнүүдтэй хөөрэлдөө. Энэнь ехэл һайн. Тэдэ бии Харьяатын клуб соо лекци шагнажа һуухада семинарта хабаадагшад эндэ һуулсахаа яагааб гэжэ халаглан шэбшээ бэлэйб. Тэдэнэртэ Михайловай дүршэл үшөө ехэ туһа хүргэхэл байгаа хаш.

К. ИЛЬИН.

Малшадай баяр

Ахын аймагай ажалшад партиин XXIII съездын Директивэнүүдэй проектэй танилсажа байхадаа үнэн зүрхэнһөө һайшаана. Мүнөө хаа хаанагүй агитатор, пропагандистнад энэ түүхэтэ документые малшадта ойлгуулжа, тайлбарилжа үгэнэ. Бүхы колхозуудад, эмхи зургаануудта хамтын, партийна суглаанууд болоно, ажалшад өөһэдынгөө һанал бодол дурадхажа байна.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой болон һаамай партиин суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэ нүхэд партиин Директивэнүүдэй проектые һайшаагаад, өөһэдынгөө артелиие энэ табан жэл соо али зэргэ хүгжөөхэ байһан тухайгаа тодорхойлоһон байна. 1970 ондо абартэ болодо малай тоо толгой 9.1 процент олошоржо, хонид—2 процент, адуу морид—18,7 процент дээшэлһэн байха. Адуу малһаа абтаха ашаг шэмэ, тэрэниие гүрэндэ худалдаха горитой дээшэлхэ хараалагдаба. Мяха үйлэдбэрилгэ табан жэл соо 33 процент дээшэлхэ, гүрэндэ тэрэниие худалдалга 7.4 процент нэмэхэ. Мүн һү тушаалга худалдалга 8,5 процент дээшэлхэ болохо. 1965 оноһоотой сасуулхада, артелиин олзо доход 1970 ондо 7 процентээр дээшэлһэн байха.

Кировэй нэрэмжэтэ колхозой малшад партиин Директивэнүүдэй проектэй анхаралтайгаар танилсаба. Эндэ үгэ хэлэһэн зон һү һаалгаар нэгэдэхи кварталай түсэб партиин XXIII съездын нээлгэдэ заатагүй дүүргэхэ гэжэ хэлэлсэбэ.

В. ГАЛСАНОВ.

ШАЛГАРАГШАД

1965 оной ажалай дүнгөөр республикынмай 22 гахайшад «Социалис мүрысөөнэй отличник» гэһэн значогто хүртэбэ. Тэдэнэй дунда Хяагтын аймагай Пограничнэ совхозой гахайшан И. А. Абдалова, Кабанскын аймагай Шергинскэ совхозой гахайшан Л. В. Оскорбина. «Скотооткорм» трестын Улаан-Үдын совхозой гахайшан Е. К. Токарева болон бусад.

В. ШНАЙДЕР.

ЭРХИМҮҮДЫНЬ ШЭЛЭГДЭБЭ

Эдир оюун бэлигтэнэй хараһган боложо байна. «Буревестник» тухай дуунай үгэнүүд хонгёогоор соностоно. Юһэдэхи классай һурагша Дуся Раднаева энэ далита дуунай үгэнүүдые уран хурсаар аад, һүртэйгөөр уншаба. Һурагшадай хоор «Варшавянка» дуулана. Саашаданьа «Орлёнок», «Тачанка»... Иигээд лэ дуу, хатарай сюитын нэгэдэхи бүлэг дууһан харуулагдаба.

Совет засагай табин жэлэй ойдо зорюулагдаһан «Совет засагай түлөө» гэһэн дуу, хатарай сюитэ бэлдэгдэжэ байгаа юм байна. Энээниие найруулан табигша Буряадай АССР-эй габьяата артист Федор Сергеевич Иванов. Энэ бүтээлдэнь хабаадагшад 1-дэхи интернат-һургуулиин һурагшад. Харагшадынь—олон мэргэжэлтэдһээ бүридэһэн комисси. Городой эдиршүүлэй уран һайханай харалгада эрхим номернуудые шэлэхэ—иимэ зорилготой.

Хабарай амаралта эхилжэ, бүхы сэдьхэлынь гэртээ «ошоһон» үхибүүд дуу дуулажа, хатар наадажа байна гэжэ һүүлдэнь ойлгогдобо. Һанаагаа хүбаалдаанһаань уран һайханайнь шинар муудаа гэжэ яажа хэлэхэб даа. Тиигэбэшье баһал нэгэ талаараа мүүтай байхадаа болоо бээ.

Дуу, хатарай сюитын нэгэдэхи хуби һонирхолтой зохёол болоо. Гүйсэдхэгшэдынь олон—9-дэхи классай һурагшадһаа эхилээд эхин шатын үхибүүд хүрэтэр—булта уран бэрхээр наадана. Энэ зохёолой 2-дохи бүлэг һүүлдэ бэлдэгдэжэ, совет засагай 50 жэлэй ойдо хүсэдөөр гүйсэдхэгдэхэ юм ха.

Эхэ орон, Байгал тухай дуун, ород, буряад арадай хатарнууд хойно хойноһоо гүйсэдхэгдэнэ. Эдэ бүгэдэнь харагшадай дура сэдьхэл буляана, һайн гэжэ тэм-

Эдиршүүлэй уран һайханай харалга

дэглэлтэй. Олонхи номернуудые, илангаяа хатар танцануудые эхин классуудай һурагшад наадана. Тиин эдэнэр бэрхээр, хүгжэмөө алдангүй гүйсэдхэхэ юм. Бэлигтэй бэрхэ артист, олон зохёолнуудые табиһан хүнэй—Ф. С. Ивановай гар эдэ бүгэдэ номернуудта тачигдажа байна.

— Ерээдүйн алдарта артистнууд, хүгжэмшэд, бэлигтэнүүдые хаража һууна гүбди,—гэһэн хөөрэлдөөн эндэ болоно. Эндэ хоёрдохи жэлээ хүгжэмэй классууд ажаллана. Тиин эдэ үхибүүдэй хатар, дуу гүйсэдхэхыень харахада уян нугархайнууд, хатар бүхэниие «шэнэ шүүһэтэйгээр» гүйсэдхэнэ.

Багахан этюд—хатарнууд ёһоор һайнууд. «Таладахи уулзалга» гэһэн хатарые хоёрдохи классай һурагшад жэгтэй зохидхоноор наадаба. Үгышье һаа, 1-дэхи классай хүбүүхэдэй «бүхэ барилдаа» гүйсэдхэхэдэнь энэ хатар нэгэ шэнэ маягтай шэнгеэр харагдаха юм.

Нэгэдэхи интернат-һургуулиин эдиршүүлэй харалгын бүхы программа хараад байхада, хатар танцануудынь онсо һайн, тиихэдэ гол түлэб эхин классуудай һурагшадай гүйсэдхэхэ шадабарие түгээр тэмдэглэхээр байна. Мүн гоё хонгёо хоолойтойшуулайшье ургажа байһые энэ харалган гэршэлбэ. 4-дэхи классай һурагша Цыпилма (ородоороо Натсиа гэнэ) Сультимова гоёхон хоолойгоор «Орленогые», «Дуулимхан харгы», «Зоя» гэжэ дуунуудые дуулаа.

Программын олонхи номернууд городой эдиршүүлэй харалгада шэлэгдэбэ. Энэ һургуулиин багшанарай, хүмүүжүүлэгшэдэй, илангаяа бэлигтэй артист Ф. С. Ивановой городой эдиршүүлэй уран һайханай харалгада бэлдхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэһыень эдэ бүгэдэнь гэршэлжэ байна.

Д. ЖУГДУРОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дүрбэдэхи «б» классай һурагшад Цыпилма Сультимова, Зина Сониева, Саша Будаев гурбан бутануудай хатар гүйсэдхэнэ.

Мүн дүрбэдэхи «б» классай һурагша Цыбикханда Жамьянова «Баянхан Хэжэнгэ» гэжэ дуу дуулажа байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

«ТАСС-65» ГЭҺЭН ФОТОВЫСТАВКА

«ТАСС-65» гэһэн фотовыставка Москвада нээгдээ. Энэ хадаа үнгэрэгшэ жэл соо Советскэ Союзай Телеграфна агентствын фото журналистнуудай хэһэн хүдэлмэриин тоосоон болоно. Выставкэ дээрэ 70 хүнэй 400-гаад зураг табигдаа. Эндэнь орон доторхи, дэлхэйн саанахи хэрэг ушарнууд тухай хэлэгдэнэ. ТАСС-ай фотожурналистнуудай энэ тоосоон КПСС-эй XXIII съездэдэ зорюулагдана.

Выставкада табигдаһан фотозурагуудай нэгэн. Ю. Рахиль. «Каспиин далай дээрэ үглөөнэй наранаар».

ТАСС-ай фотохронико.

ХААНАШЬЕ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

Коммунист тухай хөөрөөн

1943 оной январь һарын янгинама хүйтэн үбэл. Тэнгэри газар хоёр нэгэдэжэ байһандал, бордоһо һалхин эшхэрэн шууяна. Хүр саһанда дарагдашаһан траншей соо автоматигуудай батальоной командирые политическэ талаар орлогшо коммунистнуудаа суглууланхай. Тэдэнэй дунда буряадай хүбүүн Андрей Очиров бии.

— Үглөөдэр, январиин 12-то, түрэл хото Ленинградайнгаа блокадые бута сохин ороходор ехэ добтолго хэхэмнай. Тэрэ хүреэлгэ соо манай эгэшэ дүүнэр, түрэл гарал, хани нүхэд хатуу шэрүүн тэмсэлээ үргэлжэлүүлһээр. Тон харюусалгатай хэрэг бэелүүлхэ байнабди. Бидэ коммунистнуудһаа бүхы юумэн дулдыдаха,—гээд замполит аяар холын Байгал шадархи буряад хүбүүнэй харахан нюдые шэртэн байгаа һэн. Хорин наһатай эрэлхэг буряад коммунист нүхэдөө дахуулан, ехэ байлдаанда ороходнь ха юм гэжэ бодоно ёһотой.

Энэ ехэ байлдаанда Андрей Очиров гурбадахяа хүндөөр шархатаа бэлэй. Баруун нюдээ харахаяа болинхой. «Хаана ошохобиб, хэндэ хэрэгтэй хүн болобо гээшэбиб» гэһэн бодол 1946 он болотор Андрейе тамалаа бшуу. Андрей инаг хайрата эхэ, эсэгэһээ хара багаһаа таһаржа, үншэрһэн хүн.

Түрэһэн нютаг Бургалтайгаа бусажа ерэхэдэнь, нютагаархидынь баяртай хүхюунээр угтаа һэн. Жэлнүүд үнгэрбэ. Андрейн бэень тиимэшье һайн бэшэ, урдынь шарха үбдэдэг болобо.

Сэрэгшын хатуу зүрхэн бүхы бэрхэшээлнүүдые дабажа гараа. Тракторай бригадын тоо бүридхэлшөөр хүдэлөө. Һүүлээрнь бригадирай туһалагша болоо.

Трактор агтые жолоодохо гэһэн бололдо Андрей ээлэнглэн, курсада эльгээхые гүйдаг һэн.

— Поли дээрэ ябахадаа нюдэншни бүри муудаха,—гээд врачнууд табидаггүй байгаа.

Теэдшье, «эрэ хүн һанаһандаа» гэдэгтэл Андрей 1954 ондо 4 һарын курса дүүргэжэ, трактор жолоодохо эрхэтэй болоо бэлэй. Улаан-Бургалтайнгаа үргэн уужам поли дээгүүр НАТИ, ДТ-54, С-80 тракторнуудай хүсэтэ мотоорые нилээдгүй хүнхинүүлһэн байха. Үдэрэй хоёр ноормо дүүргэжэ, түрүү механизатор гэжэ алдаршаба. Тооһо шоройдо нюдэнэйнь хараа баһал муудажа, трактораа орхихо баатай болобо. 1960 оной үбэл.

Хабарай тарилгын дүтэлжэ байһан үе. Бригада тарилгада бэлэн бэшэ. Трактор, машина, плуг, сеялкэ хүсэд заһабарилагдаагүй.

Үбэлэй хүйтэн үдэшэ һэн. Андрей Очиров зузаан саһан дээгүүр шамдуухан гэшхэлнэ. Колхозой правлениин заседанида яаража ябана. Суглаан удааншье болоогүй. Тракторно-таряан ажалай бригадын бригадираар сугларагшад Андрейе нэгэн дуугаар һунгаба. Тэрэ гэһээр табан жэл үнгэршоо. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригада жэлһээ жэлдэ үндэр баян ургаса хуряажа абадаг. Урдань Доодо-Бургалтайда мүргэй ургаса хуряажа абадаггүй бэлэй. Ушар юуб гэхэдэ, агротехникын заабарииие сахидаггүй, газараа һайнаар элдүүрилжэ утэгжүүлдэггүй байгаа.

Андрей Доржиевич бригадир болоһон түрүүшын жэлһээ эхилэн таряалангайнгаа поли дээрэ наг шэбхэ зөөлгөжэ, утэгжүүлхэһээ гадна, саг болзор соонь полиёо үндалуулан, үбэлэй сагта саһа ехээр тогтоохо хүдэлмэри ябуулдаг һэн. Тиигэжэ газарайнгаа хүрьһые һайжаруулһан байха юм.

Нэгэ иимэ ушар болоо бэлэй. Отделениие эрхилэгшын поли ерэхэдэнь, хоёр «ДТ-54» трактораар газар хахалжа ябабад. Табан анзаһатай плуг шагтаталһан аад, дүрбэн зурууд гаргаад, ябаба. Отделениие эрхилэгшэ сухалдаа ёһотой, теэд трактористнарай урма хухалхагүй гэжэ һанаа гү, нэгэшье үгэ дуугарангүйгөөр бригадирые бэдэрээд, саашаа ябашоо һэн гэхэ.

— Юундэ хүсэд заһагдаагүй плуг поли дээрэ гаргаха болоо зомта?—гээд, бригадирта шангарба.

— Плугууд булта заһагданхай, харин табан анзаһанай нэгыень минии захиралтаар абажа хаяа һэн,—дүрбэн анзаһатай, плугаар хахалхада алишье талаараа дээрэ гэжэ бидэ һанаабди,—гээд Андрей Очиров намдууханаар хөөрэбэ.

Нэгэдэхеэр, табан анзаһатай, плуг далантайгаар хахална. Хоёрдохи, нэгэ анзаһыень абажа хаяхада тракторта нилээд хүнгэн боложо, түргөөр ябахаһаа гадна, шанар һайнтайгаар хахалдаг болоно.

Тэрэ намартаа областной XXIII партийна конференци дээрэ КПСС-эй обкомой гэшүүндэ кандидат болон һунгагдаа. Мүн партиин райкомой гэшүүн байха.

Нүхэдэйнгөө ажал хүдэлмэридөө амжалта түйлахадань Андрей Очиров үнэн зүрхэнһөө баясажа, шадаха соогоо туһалжа байдаг заншалтай.

Энэ жэлдэ тэрэнэй бригада 1400 гектарта шэниисэ таряад, гектар бүриһөө дунда зэргээр 14 центнер таряа хуряажа абаа. Энэ хадаа «Мир» колхоздоо горитойхон амжалта болоно.

— Мүнөө жэл саһан ехэ. Поли, сабшалан дээрээ саһа ехээр тогтоожо, газарай хүрьһэндэ шииг нойто горитойгоор шэнгээбэл, даб дээрэ балай айхаар бэшэ юм даа. Мүнөө мянгаад гаран гектарта саһан тогтоогдоод байна. Слава Зайшлов энэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр оролсон, урдахи уялгаа эрхимээр дүүргэдэг,—гээд Андрей магтана.

Шэнэ ургасын түлөө бригадын гэшүүд халуун намарһаа эхилээд оролдоһон байха. Бүри намар байхада хоёр оньһожоруулһан отряд эмхидхээд, поли дээрээ хоёр мянга гаран тонно наг шэбхэ зөөгөөд байна.

Даалгагдаһан 1400 гектарай га бүриһөө бүриһөө 15 центнер ургаса хуряахаар шиидэнхэй. Тиимэһээ бригадын гэшүүд хэн янгүй агротехникын ёһо гуримые тон наринаар сахидаг. Мүнөө хүдөө ажахынгаа машиные бүрин заһабарилаад, хабарайнгаа тарилгада түгэс бэлэн болонхой.

Андрей Доржиевич ажалайнгаа хажуугаар агнаха дуратай хүн. Нёдондо 200 гаран хэрмэнэй, бэшэшье ангай арһа тушаагаа.

Гэр бүлэдөө энэрхы сэдьхэлтэй энэ хүниие хани нүхэрынь, Тамара басаганиинь, Михаил хүбүүниинь ажалһаа ерэхыень тэсэжэ ядан хүлеэжэ байдаг. Мэдээжэ ааб даа, эбтэй бүлэ иимэл байдаг ха юм.

Михаил мүнөө юһэдэхи класста һурана. Эсэгэдээл адли механизатор болохо дуратай. Бууралтаһан толгойтой абынгаа хажууда һуугаад, тракторай хүнхинөөн доро дууран ябахадаа бишыхан Миша яатараа хүхигшэ бэлэй. Үнгэрһэн жэл Михаил зунайнгаа амаралтын үедэ 2 һара дизельнэ трактор жолоодоо.

...Үглөөгүүр эртэ Андрей Доржиевич мотоциклдаа һуунхай, поли тээшэ табилуулжа ябаа һэн. Ингэжэл тэрэнэй юрын үдэр эхилдэг ха юм.

Алдарта партиин гэшүүн Андрей Доржиевич Очиров партиингаа XXIII съездые ажалай амжалтануудаар угтажа байна. Ажалай арюун һайхан замдань амжалта хүсэе.

А. ЖАРКОИ.

Зэдэ.

Арадай зараса—

ажалай баатар

ЗҮРХЭНЭЙ ХҮСЭЛӨӨР

Иван Иванович Михальченко—Бэшүүрэй ажаһуудалай комбинадай модошо дархан. 25 наһатай энэ залуу хүбүүнэй уран гараар бүтээгдэһэн гэр доторой элдэб мебель ажалшадай зүгһөө үндэрөөр сэгнэгдэдэг. Нютагайнь зон, сугтаа хүдэлдэг нүхэдынь тэрэниие «алтан гартай хүн» гэжэ дэмы нэрлэдэггүй.

Нүхэр Михальченко өөрынгөө урдахиие хараад, миил дархалаад ябадаг хүн бэшэ. Үйлэдбэриингөө ажалые һайжаруулха, залуу хүдэлмэришэдые мэргэжэлдэнь һайнаар һургаха, зүбөөр хүмүүжүүлхын хойноһоо саг үргэлжэ оролдожо, тэдээндэ һургаал, заабари, зүбшэл үгэжэ байдаг тула коллектив соогоо хамагай хүндэтэй хүниинь юм. Тиимэл хадань Иван Ивановичые нёдондо жэл аймагай Советэй депутадаар дэбжүүлэн һунгаһан байна.

Депутат И. И. Михальченко—арад зоной болото зараса. Советэй ажал хэрэгые эдэбхитэй шиидхэлсэхэһээ гадна, һунгагшадайнгаа захяа эрилтые бэелүүлхын түлөө оролдоно. Мүн шадабаритай бэрхэ агитатор, пропагандист юм.

Партиин XXIII съездын урда тээхи ажалай вахтада жагсан, энэ үедэ нүхэр Михальченко үйлэдбэриингөө даалгабарииие 190 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Халуун зүрхэнэй хүсэлөөр ажалладаг, урагшаа һанаатай үнэн шударгы хүнэй ажал хэрэгынь хэзээшье амжалта түгэс байдаг бшуу.

Г. АШИРОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ШУХАЛА УДХА ШАНАРТАЙ ШЭНЖЭЛЭЛГЭ

— Ном тухай —

1.

Пролетариадай түүхэтэ агууехэ үүргэ тухай [illegible]гүй олон зохёолнууд, шэнжэлэлнүүд бэшэгдэжэ [illegible] ааб даа. Юрэнхыдөө энэ революционно класс[illegible] бии болоһон түүхэ ехэ һонирхолтой, хүмүүжүүлхы удха шанартай. «Сибирь ба Алас-Дурна[illegible]й пролетариат ородой түрүүшын революциин [illegible]тэ» гэһэн Н. Ф. Борзуновой зохёол ехэ һонирхолтой байна.

[illegible]ибирьтэ түмэр замай барилга хэхэ ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа эхилһэн байгаа. Сибирьтэ [illegible]дэлмэришэн ангиин бии болохо хэрэгтэ энэ ехэ [illegible] тон шухала удха шанартай байһан. Буряад, Сибирьтэ, Алас-Дурна зүгтэхи [illegible]

[illegible]

2.

дэлмэришэдэй онсо шэнжэ, илгаануудые шэнжэлэн бэшээ. Эдэнэй нэгэ илгаань гэхэдэ, хүдөө нютагһаа гаража, энэ барилгада ошоһон, тиимэһээ шадабари мэргэжэлгүй шахуу, хүдөө ажахытаяа холбоотой, эмхи журамгүйшэг, ажалһаа гаража ябашадаг, бузар муу байра байдалтай — иимэ хүнүүд байгаа. Хоёрдохи онсо шэнжэнь гэхэдэ, элдэб үндэһэ яһатан энэ барилгада сугларадаг байһан.

Хоридохи зуун жэлэй богоһо дээрэ Россида пролетариадай бии боложо, барилгын хүдэлмэришэдэй олошоржо, промышленностиин [illegible] Сибириин түмэр замай барилга гаршалһан байгаа.

Уралһаа Байгал хүрэтэр нэмжыһэн газар нютагуудтахи хүн зоной олонхинь [illegible] байһан. Байгал далайһаа зүүн тээшээ болохоо [illegible]

3.

та хүдэлжэ байһан 12 мянган хүнэй 7 мянганиинь хүдөө нютагуудһаа ерэһэн юм.

Сүлэлгэдэ ябагшадай энэ барилгада хабаадаһан тухай бэшэгдэһэн хуудаһанууд ехэ һонирхолтой. Жэшээнь, Нэршүүгэй хаатаргада ябагшад, түрмэ тушадэ һуугшад 600 хүн, энээ руу сүлэгшэд 1200 хүн, солдадууд 300-һаа 3794 хүн Забайкалиин участогта хүдэлжэ байгаа. Уссуриин түмэр замай барилгада иимэ хүнүүд үшөө олон байһан. Революциин гал дүлэнэй ойротожо байһан эрхэ байдалда энэ [illegible] түмэр замай барилгые [illegible] политикада хандуулжа эхилһэн Россин [illegible] автор тодорхойлон харуулна.

Түмэр харгы барилгада дунда Россиһаа ерэһэн хүдэлмэришэдэй олон байһан ха. Эдэнэр [illegible] мэргэжэлтэй, [illegible] шадабаритай хүнүүд байгаа юм. [illegible] капитализмын урид хүгжэжэ эхилһэн газар-

4.

та — Россида тэдэнэр ажалай һургуули гараһан дээрэһээ дүршэл шадабаритай байһаниинь ойлгосотой. Тиимэһээ Россин пролетаринар Сибириин түмэр харгын барилгада, эндэ болоһон революционно хүдэлөөндэ шиидхэхы үүргэ дүүргэһэн байна. Россин заха хизаарташье капитализмын үргэнөөр хүгжэжэ байһые эдэ бүгэдэ гэршэлнэ бшуу.

Түмэр замай барилгашадай байра байдал, тэдэниие бузар булайгаар мүлжэһэн тухай эндэ ха[illegible]руулагданхай. Россин пролетариадай [illegible] баримтануудаар тодоруулна.

Энэ номой һүүлшын бүлэгтэ автор хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй хүгжэжэ эхилһые харуулна. [illegible] 1903 оной январь һарада Байгалые тойроһон түмэр замай барилгада бурлаа-

5.

дууд ород хүдэлмэришэдэй жэшээгээр хүдэлмэрөө хаяа. Гурба һара соо үдэр бүри гурба-турбан түхэриг мүнгэ үгэдэг болохо, бараагуудые заһаха, хэһэн ажалые худалаар сэгнэхэ хамжахэеэ, дүтүүгээр түлэхэеэ болихо гэхэ мэтын эрилтэ хэһэн байгаа. Хүдэлмэришэдэй буһалгаан бүхэли недели үргэлжэлөө гэжэ бэшээтэй.

Жандармын полковник Бырдин элдэбээр занаадшье үзөө. Табиһан эрилтэнүүдээ болюулаад, ажалдаа гараагүй һаань, паспортынь үгэхэгүйбди гэхысэ занаһан байна. Теэд хэды тиигээшье һаань, буряад хүдэлмэришэд эриһэн, һарбайһа[illegible]

Сибириин түмэр замай барилгашад экономическа талаар тэмсэлдэ дүй дүршэлтэй болоһоной 1905—1907 онуудай революциие угтаа, — гээд автор тэмдэглэнэ. Ородой түрүүшын революциин дайн байлдаануудта ехэ үүргэ дүүргэһэн элитэ хүнүүд эдэ хүдэлмэришэд дундаһаа гараа.

Энэ шэнжэлэлгэ хадаа Сибириин ба Алас-Дурна зүгэй түүхэдэ яһала туһа нэмэри болохо байһаниинь дамжаггүй.

Н. ЕГУНОВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.

Шираб НИМБУЕВ

1. БУХАЛ БЭШЭ, ХОХИР

Городһоо ерэһэн
Гончигтой хоюулан
Үбһэшэндэ туһалхаа
Үдэрөөр ошобобди.
Будын, Норжомын
Бухал табихадань
Хойноһоонь дахан
Хогынь тармабабди.
Хабартаа обоолһон
Хатанхай хохирые
Хараад асууба
Харин Гончигни:
«Шобогор энээхэн
Шорой бухал
Хэн обоолооб?
Хэндээ хэрэгтэйб?»
Январиин хүйтэнэй
Янгинан байхада
Матрасай орондо
Малдаа дэбдидэг,
Үбэлдөө гаргаһан
Үхэрэй шабааһа
Хабартаа хатаагаад,
Хамажа обоолһон,
Колхозой зөөри —
Хохир гээшэ
Гэжэ ойлгуулааб
Гэнэн нүхэртөө.

2. МАРТАГДАШАГҮЙ ЗАХЯА

Дарханай багша
Дандарон Очир
Ажалда манние
Абьяастай болгоо...
Хабтагай тайраад,
Харуулдаад,
хюрөөдөөд,
Зохидхон болоторнь
Зорожо тааруулаад,
Мүнсэгэр болоторнь
Мүлижэ сэбэрлээд,
Үрэмдөөд эшыень —
Үлгэхөөр болгоод,
Мяха, хилээмэ,
Мангир, хартаабха
Табяад хэршэдэг
Табюур-модо
Гэртээ абаашахадам,
Гэртэхим баярлаа.
Эжы бабаймни
Эльбээд, магтаад,
Иигэжэ захяа:
«Хэрэгтэй юумэ
Хэжэл һура.
Ажалдаа ходол
Абьяастай яба»

3. УДХАТАЙ ТЭБЭРИЛДЭЭН

«Шэбэнэхэһээ
хоюулан
Нэгэ үгэтэй,
Шэмхэхэһээ хоюулан
Нэгэ мяхатай»
Хоёр хүбүүдэй—
Хоёр нүхэдэй
Нааданиинь хөөрэжэ,
Наншалдаан болобо.
Нэгэ нэгэндээ
Нэрлэхэн,
Бэе бэедээ
Бэерхэн,
Шадал мэдүүлэн,
Шаасалдан оробо,
Хамар, амаа,
Хасар, үргөө
Хагза ёборолсон,
Тэн тэрээн
Тэнсүү тулалдан,
Һунатараа
наншалдаад,
Һулартараа носолдоод
Зантидаһан
нюдаргаар
Заналсан тараба.
Үһөөтэй хоёрнай
Үглөөгүүр уулзаба.
Гэмээ хэнииньшье
Гэмшэһэн шэнги
Хулгай нюдөөрөө
Хулуулсан
харалсаба.
Эрдэнинь байд гээд,
Энеэбхилээд абаба,
Эрдэмтэнь урдаһаань
Энеэгээд ошобо.
Үгэшье хэлсэнгүй,
Үһөөгөөшье
нэхэлсэнгүй,
Угаа үнинэй
Уулзаагүй шэнги
Тэнсэлгүй шангаар
Тэбэрилдэшэбэл даа.

АРАДАЙ АМАН ҮГЫН АБДАРЬАА

Нэгэ иимэ ушар болоһон

Ошор, Бадма, Вандан гэгшэд боро гүрөөһэ агнахаа гараад, ойн харгыгаар ябажа ябатарнь, нэгэ гүрөөһэн харагдаба. Ошорой буудахада, хүндөөр шархатаһан хэбэртэй, аалиханаар гэшхэлэн, саашаа шэрэнги тээшэ ошобо. Бадмын буудаха гэхэдэ, нүхэдынь хорибо:

— Орхи. Арһыень гэмэлтээхэш. Холо ошохогүй. Унаха.

Ошор Вандан хоёр түлеэ суглуулан, гал түлинэ. Сог гаргаад байе, эльгэ шаража эдихэбди гэлдэн, ехэ түүдэг носоогоод, хүлеэнэ, хүлеэнэ. Бадмань үдэшэ болоһон хойно тулажа эсэшэнхэй ерэхэдээ, тэрэниинетнай хүсэжэ ядабаб, буудаха гэхэдээ арһыень хахалхаһаа айгааб, ябажа ябахал болоо гүбэ, хожом нэгэтэ хүсэжэ, арһыень бүтээр абана бэзэбди гэһэн юм.

Шэлүүһэн малгайтай үнэгэн

Нэгэ үбгэн хурдан морёор үнэгэ намнахадаа, ташуурай үзүүртэ үхэрэй шагай уяад, морин дээрэһээ ташуураар сохижо аладаг, үгышье һаа, хүзүүгээрнь орёолгожо, морин дээрээ амидыгаар абшадаг байһан.

Нэгэтэ баһал үнэгэ намнажа ябатараа, тарбаганай нүхэн руу оруулаад, нөөхи нүхыень томо шэлүүһэн малгайгаараа бүглэн, амһартань гал түлижэ унтаба. Утаанда хахан мэгдэһэн үнэгэн газаашаа гарахадаа, хоёр шэхэбшыень холбожо уяһан галбагар ехэ шэлүүһэн малгай хүзүүндээ оруулаад, гүйжэ арилһан юм гэдэг. Тэрэ үбгэн мэгдэһэн, бахардаһандаа морёошье унахаа мартажархёод: «хайран малгаймни, хайран үнэгэн» гэжэ гэмшэһээр гэртээ бусаад, малгайтай үнэгэ бү буудагты, минии үнэгэн гээшэ гэхэ мэтээр энеэдэ зугаа гаргажа ябадаг һэн ха.

Утаһан бэһэтэй гүрөөһэн

Сэнгүүнэй Цырен гэгшэ муухан ангууша нэрэтэй, томо адар бэетэй гоёмсог үбгэжөөл байгаа. Нэгэтэ түрэдэ ошоод, заахан бүлэг шугын хажуугаар бусажа ябатарнь, томо гэгшын гуран шугы сооһоо гүйжэ гараад, тошоной елүүр мүльһэн дээрэ халтиран, тарагад гээд унашаба ха.

Цырен тэрэниие харахадаа:

— Эй, гуранай мяхан аматандам өөрөө орожо ерэбэл,—гээд, дахаа тайлажа шарга соогоо хаяжархёод, гуран тээшэ гүйжэ ошобо. Тархииень даража һуугаад, хутагаараа хадхахынгаа тэндэ уһан дээрэ шуһа гаргажа болохогүйлтай гэжэ бодобо. Шэнэхэн утаһан бэһээ тайлажа, хутагаяа һугынгаа тобшодо оруулжа шагталаад, арбагар ехэ эбэрһээнь бэһынгээ дундуур эгэлдэржэ уяад, мүльһэнэй заха тээшэ шэрэбэ ха.

Газар дээрэ гарамсаараа гуран шаб гэжэ бодоһон дары тэршэлжэ оробо. Цырен хүшхэржэ ядаад, хутагаашье абахаа аргагүй, иишэ тиишээ шэрэгдэжэ, шэршүү дэгэлэйнгээ урда хормойе хаха шуу хайруулан, аргаа барагдахадаа, нюрган дээрэнь халта шаагаад алдажархиба ха. Гураншье тархяа дээрэ үргэжэ, туг бариһан хүн шэнгеэр табилуулан ябашалай. Бүдүүн утаһан бэһынь хоёр үзүүр улаан ногоон һолонго татаад, халзан хада өөдэ гарашаба ха. Цыреншье эсэжэ хүлэршэнхэй, гунжа үнеэгээр абаһан хайран утаһан бүһэмни гэжэ гэмшэһээр бусаба. Дэгэлынь һэтэрхэй һэрхэ шэнги һандигар болошонхой. Арандан Цыден хоёр хойноһоонь гүйлгэжэ ерээд:

—Цырэн ахай, гуранда ямар һайхан һүүлсэр жодон бэлэглээ гээшэбта?—гэжэ байжа эльгэ хаталдаа юм.

Г. ЛЕНХОБОЕВ.

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур.
1966 оной мартын 26.

Март һарын календарь хуудаһа хуудаһаар ирагдажа, ухибүүдэймнай үнинэй хүлеэжэ ядаһан хабарай амаралтын үдэрнүүд хүрэжэ ерэбэ. Урин дулаанай үдэрнүүдые һамбаашалан, холын аян замда зориһон һурагшад республикымнай хото, хүдөөһөө Улаан-Үдээ хүрэжэ ерэгшэд городойнгоо барилга, предприяти, һонирхолтой газарнуудаарнь ябажа танилсахые хүсэнэ. Амаралтын эхилһэн түрүүшын үдэрһөө эдэнэр республикын аяншалагшадай станцида хойно хойноһоо һубарилдан хото, хүдөөһөө ерэжэ, город соогуур аяншалха путевко абажа гарана. Холо ойрын һонинтой танилсахые хүсэгшэднай бултадаа эрхим һайнаар һуралсаһан, һургуулиингаа ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсагшад болоно.

— Хабарай амаралтын үедэ республика соогуураа аяншалха дуратайшуулһаа 800-гаад мэдүүлгэ абтаһан юм. Мүнөө мэдүүлгэгүйгөөр ерэжэ байһан һурагшадай тоо хаража үзэхэдэ, мянгаһаа олон болохонь ха,—гэжэ республикын аяншалагшадай станциин методист Р. А. Серебрякова хөөрэнэ.

Мүнөө аяар холын Захааминһ, Ярууна, Хори, Түнхэн, Хяагтын болон бусад олон һургуулинуудай һурагшад республикынгаа ниислэл хото ерэнхэй, предприяти, түүхэтэ газарнуудаарнь ябажа, танилсажа эхилээ. Энээнһээ гадна, хүршэ Шэтын областиин дүрбэн һургуулиин һурагшад түсхай экскурсяар ниислэл хотодомнай айлшалжа байна.

— Танай республикын ажалшад Улаан-Үдэ хотын байгуулагдаһаар 300 жэлэйнгээ ойе угтахаар бэлэдхэжэ байна гэжэ дуулахадаа, ондоо область ошонгүйгөөр таанадтаа хүрэжэ ерэһэн байнабди,—гэжэ Хёлгын дунда шадай дунда дэлгэрһэн «Ошонһоо —дүдэн» гэһэн эстафетэдэ хабаадалсана. Тиимэһээ эдэнэр Улаан-Үдын түүхэтэ газарнуудаар ябажа, һургуулиингаа хизаар ороноо шэнжэлхэ музейдэ һонирхолтой материал суглуулха зорилготой.

— Энээнһээ гадна, манай һургуулиин түүхын кружогойхид 1905—1917 онуудай үеэ Хёлгын голой ажалшадай дунда революционно хүдэлмэри ябуулһан революционернүүдэй намятнигуу-

Шэтынгээ түүхэтэ газарнуудтай танилсаха түсэбтэйбди. Һурагшадаймнай хараха, үзэхэ юумэн ехэ. Яагаад үрдихэ гээшэбибди,—гэжэ эдэнэрэй багша В. Н. Долгорукова омогорхоно.

Нютаг, нуга бүхэнэй һурагшад гансашье дүтын хотонуудай түүхэтэй танилсана бэшэ, харин бүри холын аяншалгада зорино. Жэшээнь, манай республикын Санагын дунда һургуулиин 25 һурагшад аяар Киев хүрэтэр зориһон байна. Тиихэдэ Прибайкалиин

ХОЛЫЕ ЗОРИҺОН ҺУРАГШАД

һургуулиин һурагшадые дахуулжа ерэһэн багша Л. И. Марафонова омогорхоно.—Үнэхөөрөөшье, Улаан-Үдэ хото гоё һайхан боложо байгаа юм байна. Тэрэ Үдын урда бэе бүришье һаа гоё һайханаар харагдана, — гэжэ Лидия Ивановна хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

Эдэнэр һуралсалдаа эрхим амжалта туйлажа, холын аяншалгада ошохо путёвкоор шагнагдаһан байна. Мүнөө город соогуурнай аяншалжа эхилһэн эдэнэр һурагдые шефтээ абаһан байнабди. Тиимэһээ танай городой һургуулинуудай һурагшадай энэ талаар хэжэ байһан хүдэлмэритэйнь танилсаха хүсэлэнтэйбди,—гэжэ һурагша Наташа Чебакова хөөрэнэ.

Холоһоо ерэһэн айлшад ээлжээ ээлжээгээр өөһэд өөһэдынгөө кружогуудай хэһэн хүдэлмэри, эрхим һайнаар һуралсажа, путёвко абаһан тухайгаа хөөрэжэ үгэхые оролдоно. Октябриин 50 жэлэй ойдо зорюулан һургуулидаа эмхидхэгдэһэн «Сагаан далита хайлгана» гэжэ клубайнь хэжэ, эмхидхэжэ байһан ажалынь яһала амжалтатай. Эдэнэр зунай үедэ Хёлго-Энгорго-Ямаровка-Хёлго тэһэн маршрудтайгаар аян замда гараха түсэбтэй.

— Танай город соогуур хэдэн хоногой туршада айлшалаад, үшөө сахаар мүн лэ аян замдаа зорибо. Хэжэнгэ, Хори, Хираанай-Адагай дунда һургуулинуудай һурагшад Эрхүү хотын түүхэтэ газарнуудтай эдэ үдэрнүүдтэ танилсажа байна.

Таловскын, Захааминай Михайловкын, Зэдын Худагын, Бэшүүрэй Петропавловкын, Татауровай, Улаан-Үдэ городой 49-дэхи һургуулиин һурагшад Эхэ оронойнгоо ниислэл—Москва хотын түүхэтэ газарнуудтай танилсажа ерэхээр аян замдаа мордонхой. Энээнһээ гадна Петропавловка, Михайловкын дунда һургуулиин һурагшад Москва хотын һонинтой танилсахынгаа хажуугаар, пионернүүд болон һурагшадай бүхэсоюзна дүрбэдэхи экскурсиин дундэ зорюулагдаһан конференцидэ хабаадалсажа, өөһэдынгээ слоһон, суглуулһан материалнуудые үетэн нүхэдтөө харуулжа, элидхэжэ ерэхэ юм.

Революциин үлгы—Ленинград хототой Петропавловкын дунда һургуулиин 25 һурагшад танил-

Хабарай амаралтын үдэрнүүдые һамбаашалан, спортдо дуратай эдиршүүлнай холо сёрын хотонуудта мүрысөө үнгэргэхөөр баһал аяншалгада зорчихой. Манай республикаһаа пионернүүдэй суглуулагдамал команда хэмтэдээ 18 һурагшад волейболоор мүрысөө үнгэргэхын тула Шэтэ хото ошоһон байна. Мүн эндэ эдир шатаршадай дунда зонын түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөн болозжо эхилбэ. Энэ мүрысөөндэ хабаадалсахаар манай хотоһоо зургаан шатаршад ошонхой. Пионернүүдһээ бүридэһэн баскетболистнуудай команда —18 хүбүүд, басагад Владивосток город ошобо. Спортын гимнастикаар Ангарскда болохо зонын мүрысөөндэ хабаадалсахаар 8 һурагшад ошоһон байна.

Манай городой «Спартак» бүлгэмэй спортын зал соо боксоор зонын түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөн болозжо эхилбэ. Эндэ Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй—Шэтэ, Яхад, Эрхүү, Тюмень, Владивосток, Новосибирск, Красноярск, Улаан-Үдэ городуудай һургуулиин аха классуудай һурагшад хөөрондоо мүрысэнэ.

Иигэжэ хабарай урин дулаан үдэрнүүдые һамбаашалан түүхээр баян город, нютагуудаар ябажа, эрхим һайнаар амаржа ерэһэн һурагшаднай һуралсалайнгаа һүүлшын четвертиие түгэсхэ.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

„Коммунизмын замаар дабшаха асари ехэ алхам"

ЛОНДОН. (ТАСС-ай корр.). «Шэнэ табан жэлэй түсэб хадаа үйлэдбэрилгын талаар, мүн арад зоной хангагдамал, болбосон байдалые улам һайжаруулгын талаар капитализмһаа социализмын булюу байһые үшөө дахин харуулна». Иигэжэ Англиин элитэ теоретик-марксист, «Уорлд марксист Ревью» журналай редактор Эмиль Бэрнс СССР-эй арадай ажахые 1966—1970 онуудта хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй проект тухай ТАСС-ай корреспондентэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ.

«Энэ түсэб коммунизм байгуулгын замаар совет хүнүүдэй дабшаха асари ехэ шэнэ алхам болоно, урагшаа дабшалгын хараа замые бүхы арадуудта заажа үгэнэ» гэжэ Э. Бэрнс мэдүүлнэ.

Совет-Японой худалдаа наймаа үргэдхэхэ зорилгоор

ТОКИО, мартын 24. (ТАСС). Эрье шадарай худалдаа наймаанай асуудалаар зарлагдаһан Совет-японой зүблөөн дээрэ нэгэн дуугаар һайшаагдаһан хамтын коммюнике эндэ тунхаглагдаа. Энэ зүблөөн мартын 22-то Ниигата хотодо болоод, Японой баруун өрье шадарай худалдаа наймаанай түлөөлэгшэд, губернаторнууд, парламентын гэшүүд, городуудай мэрнүүд, Худалдаа наймаанай бүхэсоюзна палатын президиумэй түрүүлэгшэ М. В. Нестеров толгойлогшотой совет делегаци хабаадаа.

Эрье шадархи худалдаа наймаа саашадань хүгжөөлгэ СССР-Япон хоёрой хоорондын хүршэ ёһоной харилсаа бэхижүүлхэдэ, хоёр ороной өрье шадарай районуудай экономикые хүгжөөхэдэ туһалха байха гэжэ хани барисаанай, харилсаа холбооной оршон байдалда үнгэрһэн энэ зүблөөн дээрэ тэмдэглэгдээ гээд коммюнике дотор тэмдэглэгдэнэ.

„Гоё һайхан, зол жаргалтай орондо ажаһуунат"

РАНГУН. (ТАСС). Эндэ нээгдэһэн совет худалдаа наймаанай—промышленна выставкэдэ гурбан зуу мянгадахи хүн ерэжэ хараба. Энэнь хэн бэ гэхэдэ, Рангунай бүд нэхэдэг фабрикын 18 наһатай хүдэлмэрилэгшэ Тан Мин гэгшэ байшоо. Энэ басаган жэлэй урда тээ хүдөө тосхонһоо ерэһэн юм. Тиихэдээ Советскэ Союзые холын, танигдаа мэдэгдээгүй орон шэнгеэр һанадаг байгаа. «Энэ выставкэ тухай олон нүхэдэй хөөрэһэн, бултанда тон һонирхолтой байһан дээрэһээнь, би эндэ ерээб—гэжэ Тан Мин хөөрэнэ. — Выставкые угаа ехээр һонирхожо харабаб. Таанад ехэл гоё һайхан, зол жаргалтай орондо ажаһуудаг байнат даа».

Урда Корейн арад зондо хандалга

ПХЕНЬЯН, (ТАСС). КНДР-эй Арадай дээдэ суглаанай президиум, Эсэгэ ороноо сүлөөлхэ Корейн демократическа нэгэдэмэл фронтын ЦК, Эхэ ороноо амгалан ёһоор нэгэдхэхэ комитет Урда Корейн арад зондо зорюулагдаһан хандалга гаргаа.

Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: Пак Чжон Хи гэдэгэй бүлэг зонхилогшод Урда Вьетнамдахи дайнда хабаадахын тула Урда Корейн 20 мянга үлүүтэй солдадуудые эльгээнхэй. Урда Вьетнамдахи сэрэгүүдэйнгээ тоое 50 мянга болгохо һанаатай байна.

Урда Вьетнам худар абаашалгада һаад хэхыень, национальна сүлөөрэлгын түлөө патриотическа тэмсэл эрид шууд дэлгэрүүлхыень Урда Корейн залуушуулые уряална.

Алжирай хүгжэлтын үндэһэ һуури

АЛЖИР, мартын 24. (ТАСС). АНДР-эй хүдөө ажахын ба аграрна реформын министр Али Махсас өөрын захиргаата һалбариин недели тушаа Алжирай радиогоор, телевиденеэр үгэ хэлэбэ. Өөрын захиргаата һалбаринууд Алжирай социалис ёһоор хүгжэхэ үндэһэ һууринуудай нэгэн болоно гэжэ тэрэ нэрлэбэ.

ДРВ-дэ американска 931 самолёт унагаагдаа

ХАНОЙ, мартын 24. (ТАСС). Американска самолёдууд үсэгэлдэр Вьетнамай Демократическа Республикын агаарай дайда руу дахинаа добтолон орожо, Хатинь, Куанг-Бинь провинцинуудай һууриин тосхонуудые буудаа гэжэ ВИА агентство мэдээсэнэ. ДРВ-гэй зенитчигүүд энэ үдэр дайсанай дүрбэн самолёт унагаажа, американска унагаагдаһан самолёдуудай дүн хамтын тоое 931 болгоо.

Хитадта американска сэрэгэй самолёт унагаагдаа

ПЕКИН, мартын 24. (ТАСС). Синьхуа агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Арадай-сүлөөрэлгын армиин авиационно часть үсэгэлдэр КНР-эй агаарай дайда руу (Баруун-Урда Хитадай районе) шурган ороһон американска сэрэгэй пилодгүй тагнуулай самолёдые буудажа унагаагаа.

США Азиһаа гаража ошохо ёһотой

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Гадаадын хэрэгүүдэй талаар сенадай комиссиин түрүүлэгшэ Фулбрайт Коннектикут штадай университедтэ үгэ хэлэхэ зуураа, Зүүн-Урда Азиие нейтральна болгохо һанамжые Джонсоной правительствын зүбшөөрхыень уряалба. Тиихэтээ хамта Зүүн-Урда Азиһаа американска зэбсэгтэ хүсэнүүд гаргагдаха ёһотой гэжэ Фулбрайт тоолоно. Вьетнамда США-гай хэжэ байгаа дайн байлдаан американецуудай ажана байдалда ехэ хохидол ушаруулна гэжэ сенатор тэмдэглэбэ.

220 мянган булимтарагшад

ВАШИНГТОН, мартын 24. (ТАСС). Мүнөө Урда Вьетнамда американска 220 мянган солдат бии байна гэжэ США-гай обороной министрэй орлогшо Сайрус Вэнс Чикагода мэдүүлбэ. Пентагон тиишэ шэнэ сэрэгүүдые эльгээхэ һанаатай гэжэ тэрэ мэдээсэбэ. Урда Вьетнамда байгаа американска зэбсэгтэ хүсэнүүдые һомо хэрэгсэлнүүдээр һара бүри хангахын тула, Корейдэхи дайнай үеынхиһөө 3 дахин ехэ гаргаша хэгдэнэ гэжэ Вэнс онсолон тэмдэглэбэ.

Лаосто американска 8 самолёт унагаагдаа

ХАНОЙ, мартын 24. (ТАСС). Патет-Лаогой патриотическа хүсэн мартын 15-да Саванакетэй районде американска 8 самолёт, тэрэ тоодо «В-57» гэжэ хоёр самолёт, унагааһан байгаа гэжэ, «Голос Патет-Лао» радиогой мэдээсэлые үндэһэ болгон ВИА агентство дамжуулба.

Франциин правительствын заседани

ПАРИЖ. (ТАСС). Франциин Министрнүүдэй Соведэй заседани де Голлиин хүтэлбэри доро үнгэргэгдөө. Премьер-министрэй дэргэдэ информациин асуудалнуудые шиидхэдэг статс-секретарь Бурж Министрнүүдэй Совет уласхоорондын байдал тухай, түсхайлан хэлэбэл, НАТО-гой талаар Франциин ябуулга хэһэнһээ хойшо болоһон хэрэг ушарнууд тухай асуудалаар гадаадын хэрэгүүдэй министр Кув де Мюрвилиин элидхэл шагнаа.

Генерал де Голльдо НАТО тухай асуудалаар президент Джонсоной эльгээһэн харюуе Франциин правительство шэнжэлжэ байнхай гэжэ Бурж мүн лэ мэдээсэбэ.

ИНДОНЕЗИДЭХИ БАЙДАЛ

ДЖАКАРТА. (ТАСС). Гадаадын агентствэнүүдэй мэдээсэһэнэй ёһоор, президент Сукарно саг зуурын кабинедэй президиумэй гэшүүдтэй уулзаһан байна. Энээндэнь армиин хэдэ хэдэн генералнууд хабаадаа юм ха. Премьер-министрэй орлогшо Руслан Абдулгани эндэ шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ гэжэ тус уулзалгын дүүрэһэнэй һүүлээр хэблэлэй түлөөлэгшэдтэ мэдээсэбэ.

„Олон иимэ ушарал тохёолдоһон байха"

НЬЮ-ЙОРК, мартын 24. (ТАСС). Мэдээжэ физик-атомник д-р Ральф Лэпп гэгшэ телевиденеэр үгэ хэлэхэ зуураа, иигэжэ мэдүүлбэ: США-гай ВВС-эй хоёр самолёдой мүргэлдэһэнһөө шалтагаалан Паломаресай (Испани) районе һаяшаг водородно бомбын гээгдэһэн ушар намайе гайхуулаагүй, «ядерна гэнтын ушаралай тохёолдоһон» адагынь арбаад ушарые мэдэхэ байнаб гэбэ.

Лэпп саашадаа иигэжэ мэдүүлээ: энэ мэтын ушаралнуудай Холбоото Штадуудта тохёолдоһон хэдэн штадуудай список дурдажа болохо байгааб. Тэдэнэй хоёрынь Калифорнидо, нэгэниинь—Нью-Мексикэдэ.

«Сүлөөтэ дэлхэй» гэдэг энэл даа манто дэгэл ба хог шоройн корзина. Ондатрай арһаар оёһон манто дэгэлэй хэды сэнтэйе мэдэнэ гүт? Энэ нохойн үбэлэй хубсаһанай түлөө хэдэ мянган доллар гаргашалагдаа. Европодохи хада уулын үзэсхэлэн курортнуудай нэгэндэ үбэлэй сагые үнгэргэдэг баян американ эхэнэр лэ иимэ гаргаша хэхэ аргатай байна бшуу.

Кейстоной—ТАСС-ай фото.

ЧИ-ЧИ МОСКВА ЕРЭБЭ

Мартын 11-дэ Москвагай Шереметьевскэ аэродром дээрэ пла[н]гана хүлгөөтэй байба. Эндэ совет болон гадаадын хэблэлэй түлөөлэгшэд, кинооператорнууд, фотокорреспондентнууд, телестудинуудай хүдэлмэрилэгшэд суглараанхай.

Москвагай панда Ань-Ань гэжэ баабгайтай «бараалхахын тула» (энэнь Москвагай зоологическа саад соо байдаг юм) тухайн рейсээр Москва ерэһэн панда Чи-Чи гэжэ эмэ баабгайе —Лондоной «һайзгай худагые» харахын тула эдэ зон сугларһан байгаа. Энэ хоёрһоо саашадаа уг залгамжалха үрэ гараха бэзэ гэжэ найдагдана.

16 час 30 минутада аэропортын түбэй байшан шадар самолёдынь ерэжэ тогтобо. Баабгай хааһан хайрсагые автобус дээрэ тээжэ «гостиница» худар абаашаха юм.

Лондоной зоопаркын эрх[илэгшэ] Сэм Мортон, ахалагша ветврач О'Грайхам Джонс гэ[г]шэд Чи-Чи баабгайе үдэшэ[н] ерэлсээ. Лондоной айлай[н] агаарта хэр ябажа ерэбэ гэ[ж]э [асуу]дал[д] хариусан, т-н О'Грайхам Джонс иигэжэ хэлэбэ:

— Манай энэ тэжээмэл баабгай ямараар аяншалхаб, ха[ра]гэһэн бодол намайе түрүүшэ[һээ] һанаата болоо. Чи-Чи газар[һаа] таһаран дэгдэхэ үедөө [мэг]дэһэн аад, самолёдой замда шнидэжэ ороходонь һанаага амараад, бүхы час соо унта[ба]. Бууха үедөө мүн лэ мэгдэһэн байна.

Панда Ань-Ань гэжэ баабгай өөрынгөө лондоной хани Чи-Чи гэдэгэй фото-зурагые хаража байна.

(АПН).

Р Е П К Э

ПАРОДИ

Үбгэн шабганса хоёр ан-бун жаргажа һуудаг бэлэй. Тэдэ хоёрнай ажаһуу-һууһаар Дүнгэ гэжэ хүбүүтэй болобод ха. Гансал тэрэнэй шэхэниинь угаа ута сад, толгойнь репкэшүү һэн. Репкэл һэн хойноо толгойнь сулал доошоо буляалдадаг байба. Тиин толгойгоороо газарта шааргдашоо бэлэй.

Үбгэн хүбүүнэйнгээ шэхэнһээ татаад туршаба. Татаба,-татаба, яашье тэрэнээ хүн болгожо ядаба.

Үбгэн шабгансаяа дуудаба. Үбгэн репкэһээ, шабгансань үбгэнһөө бариад, татабад-татабад, һуга татажа шадабагүй.

Шабганса өөрынгөө дүүе, колхозой түрүүлэгшын һамгые, дуудаба. Үбгэн репкэһээ, шабганса үбгэнһөө дүүнь эгэшэһээ бариад, татабад-татабад, яашье тэрэнээ хүн болгожо ядабад.

Түрүүлэгшын һамган үбгэнөө дуудаба. Үбгэн репкэһээ, шабганса үбгэнһөө, дүүнь эгэшэһээ, түрүүлэгшэ һамганһаа бариад, татабад-татабад һуга татажа шадабагүй.

Сухалаа хүрэһэн[...] гэн басагаяа инст[итут]дай директортэ ха[...] нажархиба. Ти[ин] хүрьгэн дир[ектор] дуудаба.

Үбгэн репкэһээ, [шаб]ганса үбгэнһөө, [дүүнь] эгэшэһээ, түрүү[лэгшэ] һамганһаа, хүрьг[эн ди]ректор түрүүлэ[гшын] һамганһаа бүхэ[...] шээр бариад, то[...] татабад, одоош[ье] репкэ толгойтые [...] болоторнь һуга [та]жархибад.

...Тиин Дүнгэ [инс]титут дүүргэһэн [...] гэлсэдэг.

Д-Д. МУНКУЕ[В]

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: Буряадай АССР-эй малшадта Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгохо тухай ТАСС-ай мэдээсэл; хабарай тарилгада бэлэдхэл тухай «Саарһан дээрэл бии аад...» гэһэн шүүмжэлхы статья.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Партиин түсэб—арадай түсэб» гэһэн гаршаг доро КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй проектые зүбшэн хэлсэһэн материалнууд.

Гурбадахи хуудаһанда: Ц. Очировай «Түрүүлэгшэ» гэһэн зурагал; хилын саанахи һонинууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Субботын калейдоскоп» гэһэн юрэнхы гаршаг доро элдэб һонин материалнуудые уншагты.

Улаан-Үдын авиамет[еостан]циин мэдээсэһэнэй ёһоор, [мү]нөөдэр республика доторнай [ца]гай уларил иимэ байхаар [ту]леэгдэнэ:

үүлэтэйшэг байжа, Байга[лай] хойто захаар бага зэргээр [ц]аһан орохо. Баруун тээһээ [...]лаар һалхилха. Хойто аймагу[д]та 3—8 градус хүйтэн, бэшэ[дтэ] 2 градус дулаанһаа 3 хүрэ[тэр] хүйтэн, Улаан-Үдэдэ һүни[дөө] 14—16 градус хүйтэн, үдэр[төө] 0 градус тухай байха.

Мартын 27—28-най үд[эр]нүүдтэ сагай уларил иимэ б[ай]ха:

үүлэтэйшэг байбашье, са[һан] орохогүй. Баһал баруун зү[гһөө] һалхилжа байха.

Редактор
Ц. О. ОЧИР[ОВ]

Н01499. Зак. № 17[...]